

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1898. Andra Kammaren. N:o 26.

Lördagen den 16 april.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Föredrogs till en början bevillningsutskottets betänkande n:o 17, angående ändring i gällande bestämmelser rörande tullbehandlingen af velocipeder.

Ang. tullen på velocipeder och delar deraf.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 63, hade herr *H. Odencrants* föreslagit, att tullen å velocipeder eller delar deraf måtte bestämmas till 2 kronor 50 öre för kilogram.

Utskottet hemställde under *punkten 1.o*,

att Riksdagen måtte besluta, att rubriken »*Velocipeder*» i tulltaxan skall erhålla följande förändrade lydelse:

Velocipeder:

färdiga..... 100 kronor 15: —
dock ej understigande 25 kronor för stycke;
delar deraf..... 1 kilogram 2: —

Emot denna utskottets hemställan hade reservationer afgifvits: af herr *Cavalli*, hvilken hemställt:

att Riksdagen måtte besluta, att rubriken »*Velocipeder*» i tulltaxan skall erhålla följande förändrade lydelse:

Velocipeder:

färdiga ..... 1 stycke 25: —
delar deraf ..... 1 kilogram 2: —;

af herrar friherre *Klingspor*, *Philipson* och *Bergendahl*, hvilka instämt i herr *Cavallis* yttrande;

af herr *Fredholm*, som hemställt:

att Riksdagen, med afslag på den i ämnet väckta motionen och på utskottets med anledning deraf gjorda framställning, ville besluta, att åt tariffnummer 678 i nu gällande tulltaxa »*Velocipeder*, eller delar deraf» gifva följande ändrade lydelse:

Andra Kammarens Prot. 1898. N:o 26.

<i>Ang. tullen på velocipeder och delar deraf.</i>	<i>Velocipeder:</i>	
	färdiga	1 stycke 25: —
	delar deraf:	
	af kautschuk eller gummi elasticum	<i>fria</i>
(Forts.)	andra slag	1 kilogram 2: —;

af herr *Olsson* i Sörnäs;

samt af herrar *Lundström* och *Göransson*, hvilka yrkat, att nu gällande tullsats för velocipeder eller delar deraf måtte bibehållas oförändrad.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr *Bergendahl*: Herr talman! Mot utskottets hemställan har ordföranden i bevillningsutskottet reserverat sig, och i hans reservation har jag jemte ett par ledamöter af Första Kammaren instämt.

I den af herr *Odenrants* väckta motionen framhålles önskvärdheten af att få en mera effektiv tull på velocipeder och delar deraf, enär det visat sig, att den nuvarande värdetullen icke har den verkan, som dermed är afsedd. Under de senaste åren har en mycket storartad industri i denna väg utvecklats i utlandet och synnerligast i Amerika. Följden har blifvit den att, då tillverkningen varit öfverlägsen behofvet, har man, särskildt i Amerika, funnit sig nödsakad att exportera öfverskottet till mycket låga priser, priser, vida understigande tillverkningsvärdet. Äfven hit till vårt land har letats sig väg en mängd af dessa amerikanska velocipeder; och det är ju gifvet att velocipedfabrikanterna då anse det önskvärdt att lika så väl som andra industriidkare få tillbörligt skydd mot utländsk konkurrerande vara.

Det har nemligen vid förtullningen visat sig, att de fakturor, som skrifvits, i de allra flesta fall icke varit af fullgiltig beskaffenhet, utan att en del importörer lyckats att till lägre pris, än som öfverensstämt med verkliga förhållandet, importera denna artikel.

Nu har motionären därför hemställt om att man skulle öfvergå från värdetullen till en vigttull. Velocipederna förtullas nu till 15 procent af värdet, men då, som jag nyss nämnde, värdet oftast är oriktigt uppgifvet i fakturan, har således tullen ej blifvit så erlagd, som bort ske. Derfor har motionären nu önskat att få en vigttull i stället för värdetullen och har motionerat om en tull af 2 kronor 50 öre per kilogram.

Utskottet har dock vid motionens behandling funnit sig fortfarande vilja bibehålla värdetullen, likvisst med det tillägg, att icke någon velociped skulle få förtullas under 25 kronor. Men värdetullen står fortfarande kvar och naturligtvis fortfarande ock de oegentligheter, som förorsakas af densamma.

Emot denna utskottets hemställan har därför herr *Cavalli* reserverat sig, och i hans reservation har jag instämt, och det af

det skälet, att genom utskottets förslag skulle de olägenheter, som äro förenade med värdetullen, fortfarande stå kvar och dessutom ett nytt slags förtullning ega rum, som hittills är okänd i vår tulltaxa. nemligen att en tull skulle utgå dels efter värdering och dels efter vikt. Detta har af oss ansetts medföra så stora olägenheter, att vi för vår del icke kunnat vara med derom. I sammanhang härmed vill jag påpeka, huru origtigt det är, att en importör, som vill handla på hederligt sätt, får erlægga effektiv tull, då deremot en importör med lägre moral får in varan billigare, än han bort, och således på otillbörligt sätt konkurrerar med den andre.

Ang. tullen på velocipeder och delar deraf.
(Forts.)

Vi ha därför ansett, att utskottet borde hafva helt och hållet anslutit sig till motionären derutinnan, att en vikt tull bestämdes i stället för värdetullen. I afseende på tullsatsernas storlek ha vi ansett de 25 kronor, som af utskottet satts såsom minimitull, böra vara bestämmande, och efter denna tull å en fullfärdig velociped hafva vi, i likhet med utskottet, ansett en tull af 2 kronor per kilogram för velocipeddelar vara det rigtiga.

För öfrigt har utskottet lika litet som vi reservanter funnit skäl att göra några förändringar i öfrigt med afseende å förtullningen af denna vara, i motsats till hvad herr Fredholm i sin reservation hemställt om. Herr Fredholm önskar nemligen att, i olikhet mot hvad hittills varit förhållandet, de artiklar af gummi, som velocipedtillverkarna behöfva för velocipedens sammansättande, hädanefter skola blifva tullfria; och han motiverar detta genom att säga att, när det förut var värdetull, d. v. s. 15 procent af värdet, var det en tullsats af 2 kronor 25 öre på de gummiartiklar, som behöfdes för velocipeden, men att, då nu tullen deremot skall utgå efter vikt och dessa artiklar väga tillsammans $1\frac{1}{2}$ kilogram, tullen därför skulle komma att uppgå till 2 kronor 67 öre, d. v. s. att velocipedtillverkarna skulle hädanefter få tullsatsen å dessa artiklar förhöjd med 42 öre. Men jag tar mig då friheten påpeka för den ärade reservanten, att dessa velocipedtillverkare, enligt hvad han sjelf säger å sidan 9 af sin reservation, komma i åtnjutande af en tullförhöjning å denna vara af 1 krona. Ty om man, såsom han säger, lägger medelvigten af en velociped, 12 kilogram, till grund för beräkningen, så kommer jag, efter en tull af 2 kronor per kilogram, upp till 24 kronor i tull; men såväl utskottet och vi andre reservanter som den ärade reservanten herr Fredholm sjelf hemställa om en tullsats af 25 kronor. Det blir således för velocipedtillverkaren en vinst på 1 krona; och drager jag då derifrån dessa 42 öre, som jag nyss nämnde, blir det ju ingen förlust, för dessa fabrikanter eller handtverkare, utan det blir tvärtom vinst.

Jag har därför för min del i likhet med utskottet icke ansett något skäl föreligga att göra dessa gummiartiklar tullfria.

Då jag således anser, att den af utskottet föreslagna värdetullens bibehållande är såväl opraktiskt som oändamålsenligt, och

Ang. tullen
på velocipe-
der och delar
deraf.
(Forts.)

då jag icke kan finna, att herr Fredholm anfört giltiga skäl för att göra dessa gummiartiklar fria för tull, så ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den af herr Cavalli afgifna reservation, som innebär en hemställan,

»att Riksdagen måtte besluta, att rubriken »*Velocipeder*» i tulltaxan skall erhålla följande förändrade lydelse:

Velocipeder:

färdiga ..... 1 stycke 25: —
delar deraf ..... 1 kilogram 2: —;»

och har efter hvad jag försport och sett i aftontidningarna Första Kammaren på förmiddagen bifallit denna herr Cavallis reservation.

Herr Lundström: Herr talman, mine herrar! Jemte herr Göransson har jag vid detta betänkande fogat en reservation, uti hvilken vi hafva yrkat, att nu gällande tullsats för velocipeder eller delar deraf måtte bibehållas oförändrade.

Denna fråga om ändring i sättet för förtullning af velocipeder har vid behandlingen inom utskottet synts mig ännu icke vara fullt mogen. Förut är, som herrarne veta, det sättet gällande, att velocipeder skola förtullas med 15 procent å värdet; men motionären har föreslagit, att detta skulle utbytas mot en tull efter vikt. Vi ansågo emellertid, att, om man skulle förtulla velocipeder efter vikt, deraf skulle uppstå den orättvisa, att en velociped af sämre beskaffenhet skulle draga högre tull, derest den vägde mera, då deremot en fin, dyrbar velociped, som vägde mindre, skulle draga lägre tull. Det har därför uppstått ett annat förslag, nemligen att man skulle *dels* använda en värdetull, när velocipederna voro af dyrare beskaffenhet, *dels* också en stycketull eller en minimigräns af 25 kronor per stycke. Detta förslag anse vi också medföra svårigheter. Det är ju alldeles tydligt, att om det är en velociped, som är så billig, att den efter nu gällande tullsats skulle draga mindre än 25 kronor i tull, tullen på den billigare och sämre varan blefve väsentligen höjd, under det att tullsatsen på de bästa velocipederna förblefve oförändrad.

En annan sak, som föranledt oss att bibehålla det gällande sättet för förtullningen och den gällande tullsatsen, är, att till bevillningsutskottet liksom till oss i kammaren kommit cirkulär från velocipedfabrikerna. Uti det ena cirkuläret vilja en del fabrikanter understödja det ena sättet, och i det andra kommer en annan del och protesterar mot hvad de första hafva sagt och vill förorda utskottets förslag. Det är därför alldeles tydligt, att denna fråga icke kan förlora på att ligga till sig ännu någon tid. Ty då fabrikanterna äro så helt och hållet oense om, huru de vilja hafva saken ordnad, och då äfven de, som hafva att behandla saken i utskottet, hafva så delade meningar om huru man på bästa sätt bör ordna denna tullsats, hafva vi ansett, att det vore säkrast låta

det nu gällande systemet och den nu gällande tullsatsen förblifva oförändrade.

Jag vill därför hemställa derom, att denna kammare ville fatta ett sådant beslut, att den nuvarande tullen å och det nuvarande sättet för förtullningen af velocipeder må bibehållas, eller, med andra ord, jag ber att få yrka bifall till den af mig och herr Göransson afgifna, vid utskottets betänkande fogade reservation.

*Ang. tullen
på velocipe-
der och delar
deraf.*

(Forts.)

Herr Nyström: Herr talman! Då man genomläser utskottets betänkande, så mötes man först af ett erkännande, att velocipedfabrikerna behöfva skydd; och det skyddet skulle då utgå i form af en skyddstull, som redan förut utgått med 15 procent af värdet, men nu i utskottets förslag höjes ganska väsentligt.

När det nu är känt, att den tull, som är föreslagen af utskottet, kommer att högst väsentligt öfverstiga den gamla tullen, och då det vidare är en känd sak, att velocipedfabrikerna behöfva importera ett ganska stort antal lösa delar, ligger det i sakens natur, att velocipedfabrikanterna skola känna sig ganska förlägna inför utsigten till den present, som utskottet vill bereda dem. Missnöjet har äfven gifvit sig uttryck i en protestskrifvelse, som tillstålts kammarens ledamöter från en fabrik i Stockholm, den fabrik, som tillverkat största antalet velocipeder i Sverige och fortfarande står främst i tillverkningsförmåga. Det är icke den fabriken endast, som med fruktan ser detta nya attentat mot denna tillverkning, utan jag är öfvertygad om att flera fabrikanter hysa samma känsla. Att så verkligen är förhållandet, har jag öfvertygat mig om, ty vid de besök i velocipedfabriker, som jag har haft tillfälle att göra, har jag hört uttalas enstämmig fruktan för den nya beskattningen. Jag vet visserligen, att här i dag utlemnats ett litet cirkulär ifrån tre velocipedfabriker, som förorda den nya tullen, men dervid äro fästa särskilda förhållanden, till hvilka jag litet längre fram skall komma.

Att den nya tullförhöjningen verkligen spelar en rol för de fabriker, hvarom nu är fråga, framgår alldeles otvetydigt af det förhållande, som äfven utskottet erkänt, nemligen att fabrikerne äro nödsakade att importera ett väsentligt antal lösa delar. Den importen är nödvändigjord dels deraf, att fabrikerne ej sjelfva kunna tillverka en del materialier, dels deraf, att — äfven om de skulle kunna tillverka desamma — den tillverkningen blefve så dyr och så stort extra kapital behöfde nedläggas, att hvilken försigtig industriidkare som helst skulle betänka sig flera gånger, innan han på en så osäker industri, som velocipedfabrikationen för närvarande är, vågade nedlägga större kapital än som är absolut nödvändigt.

Vi hafva velocipeder af flera typer. Den gamla typen, som nu tillverkas af Wiklunds verkstäder i Stockholm, af Humber i Malmö samt af Husqvarna med flera fabriker, har ungefär samma

*Ang. tullen
på velocipe-
der och delar
deraf.
(Forts.)*

behof af importerade delar. Jag vill särskildt framhålla en del, som behöfver importeras, nemligen de s. k. stålhjulringarne eller lötringarne. Dessa ringar frambringas i England och Amerika på en särskild sorts maskin, en maskin, som ur en stålplåt i en enda procedur frambringar hela denna komplicerade ring och gör den ofantligt stark och varaktig. Fabrikerna här i Stockholm förklara enstämmigt, att det är dem omöjligt att framställa dessa hjulringar och att de därför äro alldeles tvungna att importera dem från utlandet.

Om jag vidare håller mig till den största fabriken här i Stockholm, behöfver den importera äfven de s. k. gafflarne till velocipederna. Dessa gafflar äro tillverkade af rör, men dessa rör äro olika tjocka på olika ställen, allt efter den grad af påkänning, som förekommer under åkningen. Fabrikerna hafva vändt sig till de inhemska stålfabrikerna och rördragarne, men dessa ha förklarat, att det vore dem omöjligt att tillverka sådana gafflar.

Jag vill i förbigående anmärka, att både dessa ringar och gafflar användas af Humber i Malmö, och att den fabriken, som i sitt tillkännagifvande säger sig blott använda en obetydlig mängd importerade delar, likväl använder flere sådana, som alldeles säkert måste importeras.

Vidare förekomma bland dessa importerade saker lyktor, sadlar samt s. k. kedjehjul. Dessa kedjehjul göras af gjutet stål, och det har hittills varit omöjligt att åstadkomma dem i Sverige, därför att vi här ej haft något stålgjuteri. I dagarne har emellertid i närheten af Stockholm anlagts ett dylikt gjuteri, så att denna tillverkning kanske snart blir möjlig; men hittills har, som sagdt, det varit omöjligt för någon svensk fabrik att åstadkomma dessa gjutna kedjehjul.

Vidare ha vi kedjor, som äro en ganska betydande artikel, och jag vet speciellt, att fabriker här i Stockholm sökt upptaga tillverkningen af dessa kedjor, men att det varit omöjligt att göra dem till velocipedfabrikanternas belåtenhet.

Så förekomma, såsom hvar man vet, kulor. Äfven dessa har man försökt göra här i Stockholm, men det har icke lyckats; man kan naturligtvis här fabricera kulor, men den precision och minutiösa noggrannhet, som dervidlag är erforderlig, har man här ännu icke lyckats uppnå.

De delar, som den fabrik, jag åsyftat, är nödsakad att importera, uppgå till ett värde af cirka 40 kronor per velociped och draga sålunda en tull af omkring 6 kronor eller noga räknadt 5 kronor 60 öre. Genom en förökning af tullen till det af motiönären föreslagna belopp skulle tullafgiften å hvarje velociped för denna fabrik komma att höjas från 5 kronor 60 öre till 15 kronor, således med ungefär 10 kronor. Utskottet har emellertid sänkt den föreslagna tullsatsen med 20 procent, hvarigenom ökningen i tull ej skulle komma att uppgå till mer än 8 kronor. Nu kunna

herrarne förstå, att om man på detta sätt skulle öka kostnaderna per velociped med 8 kronor och då vid ifrågavarande fabrik tillverkas cirka 1,500 stycken om året, blefve det för denna fabrik en extra beskattning af 12,000 kronor — den present, hvarmed utskottet i föreliggande fall vill upphjelpa velocipedindustrien.

Ang. tullen på velocipeder och delar deraf.
(Forts.)

Går jag nu öfver till en annan fabrik här i Stockholm, en fabrik, som tillverkar en alldeles ny velocipedtyp — en svensk uppfinning, som visserligen ännu icke är pröfvad i marknaden, men som synes gifva goda löften om sig —, så är det helt andra delar, som den behöfver importera. Men äfven den behöfver importera ganska mycket, så att denna fabrik skulle i ökad tull få vidkännas en årlig utgift för en tillverkning af t. ex. 1,500 velocipeder af icke mindre än 6,000 kronor.

Nu kan man väl tycka, att 6,000 kronor icke spela så särdeles stor roll vid en fabrikation till ett värde af mellan 3 à 4 hundratusen kronor om året. Ja, det kan så tyckas. Men, mina herrar, vi skola komma i håg, att vi här stå inför en fabrikation, som ännu befinner sig på experimentens stadium, och som hvilket ögonblick som helst kan hotas af allvarliga faror i följd af nya uppfinningar. Jag vill såsom exempel härpå nämna, att i Amerika år 1895 uttogos 547 nya velocipedpatent, 1896 steg detta antal till 1,041 och 1897 till ej mindre än 1,636. Det är således på tre år ett antal uppfinningar af 3,224 stycken, hvilket visar en oerhörd liflighet på detta område — en liflighet, som hotar icke allenast den amerikanska, utan äfven den europeiska velocipedindustrien och för densamma ställer i utsigt att snart sagdt hvarje ögonblick få omkasta sina arbetsmetoder och anskaffa nya arbetsmaskiner.

Det är klart, att fabrikanterna under sådana förhållanden måste vara mycket försigtiga och icke lägga sig till med nya maskiner eller bedriva andra tillverkningar än sådana, som kunna ha utsigt att gå i marknaden under en längre tid. Och de måste — såvida de vilja bevara sig mot ekonomisk ruin — vara ytterligt rädda att vidga ut sin fabrikation i någon väsentlig grad.

För att visa, att just de fabrikanter, som importera velocipeddelar, likvisst ha nedlagt ganska stora kapital i sin nuvarande rörelse, ber jag att få meddela, att i den fabrik, jag först omnämnde, har nedlagts ett kapital af 200,000 kronor och att den dertill nu inköpt en tomt för att ytterligare utvidga fabrikationen för en tillverkning af 5, ja, kanske 10 tusen velocipeder om året. Man kan sålunda lätt tänka sig, hvilken ökning i dess tillverkningskostnader skulle uppstå, om den nu föreslagna tullen trädde i kraft: det skulle blifva en extra utgift för denna fabrik af cirka 50 à 100 tusen kronor.

Om det nu är tydligt, att det för de redan befintliga fabrikanerna skulle vara förenadt med stora olägenheter, i fall den nya tullen skulle blifva antagen, så tänker man kanske, att den skulle

*Ang. tullen
på velocipe-
der och delar
deraf.*

(Forts.)

hafva sin betydelse för sådana, som importera lösa velocipeddelar utifrån och här hemma sätta ihop dem. Ja, man skulle möjligen kunna stäffa denna import, i fall tillgången på utländska maskiner vore mindre och våra inhemska fabrikers tillverkningsförmåga större. Men förhållandena äro nu sådana, att våra fabriker för närvarande arbeta under högtryck och likväl icke under några omständigheter kunna tillgodose marknadens hela behof. Jag skulle kunna tala om, att en enda firma vid Birger Jarlsgatan här i staden har redan i år sålt — tror jag — ända till ett tusental velocipeder. Det vore ju bra, om man kunde tänka sig, att de svenska fabrikerne fått utföra alla dessa order. Men det är, som sagdt, icke möjligt för dem. Och denna omöjlighet beror icke allenast på bristande kapital — penningar kan man möjligen drifva upp; men det är något annat, som man ej är i stånd att drifva upp: och det är nödiga arbetsmaskiner och nödigt arbetsfolk.

Förhållandet är, att i den fabrik, hvilken, såsom jag nämnde, håller på att utarbete en svensk maskintyp, största svårigheten är att få tillräckligt skickliga och vana arbetare. Man har försökt att höja timpenningen — det hjälper icke. Man måste så småningom uppfostra sina arbetare för det speciella fackarbete, som de här ha att utföra, och dertill kräves ganska lång tid. Det fordras också lång tid att från Amerika — ty det är derifrån maskinerna införas — anskaffa de för tillverkningen nödiga arbetsmaskinerna. Den fabrik, jag nu talat om, behöfde ett helt år för att från Amerika få de tre à fyra automatiska maskiner, hvarmed man tillverkar velocipednaf. Och herrarne kunna förstå, att, om det blir fråga om att utveckla fabrikationen, måste ett flertal nya sådana maskiner anskaffas; och det kan dröja år, innan de komma hit. Det är således, om man vill tillgodose den ökade efterfrågan på velocipeder, nödvändigt att tillåta, att lösa delar importeras utifrån och här hopsättas.

Jag vill för öfrigt påpeka en omständighet i fråga om denna industri att importera delar från utlandet och hopsätta dem här. Det är denna lilla, obetydliga industri, som man nu vill åt, hvilken i sjelfva verket är grunden och upphovvet till att vi ha en velocipedindustri i vårt land. Den fabrik, som jag först omnämnde, Wiklunds velocipedfabrik, började på så sätt, att det var ett par jernhandlare, som inköpte velocipeddelar utifrån och sedan satte ihop dem i en bakkod. Sedermera utvecklades rörelsen så småningom och man började tillverka den ena biten först, den andra sedan, och nu har det blifvit en fabrik, som rustar sig för en tillverkning af 5,000 maskiner om året. På samma sätt förhåller det sig på andra orter. Och det är alldeles tydligt, att just denna import af velocipeddelar är en affär, i högsta grad fruktbärande för svensk industri.

Resultatet af hvad jag nu har sagt är, att tullen på lösa delar af en velociped i sjelfva verket icke är en skyddstull för

våra velocipedfabriker, utan en konsumtionsskatt på vår befolkning, hvilken skatt, så vidt jag kan se, för närvarande icke är behöflig.

Jag skall nu be att få med ett par ord omnämna det cirkulär, som utdelats här i dag, och hvari några fabrikanter begära att få det nu ifrågasatta tullskyddet. Jag kan icke för min del förstå annat än, att desse fabrikanter räkna på, att Riksdagen skall bifalla det föreliggande förslaget att höja tullen å färdiga velocipeder från det nuvarande låga beloppet till minst 25 kronor per styck. Får man denna tull, anser man sig naturligtvis kunna bära den ökade tullen å lösa delar. Man håller nemligen före, att, om tullen å färdiga velocipeder höjes, på sätt nu är nämndt, priset på velocipeder i ett slag skall på den allmänna marknaden stiga med 25 kronor, och att man derigenom skall få de ökade tillverkningskostnaderna betäckta. Några fabrikanter resonnera så. Men de, som jag har talat med, äro öfvertygade, att detta är en chimär.

Om det också skulle vara så, att en af de fabriker, som utsändt ifrågavarande cirkulär, nemligen Husqvarna, skulle vara i stånd att göra sig oberoende af importen af lösa velocipeddelar — den befinner sig nemligen i ett alldeles ovanligt gynnsamt läge: den har förträffliga arbetsmaskiner, en förträfflig arbetarestam och utomordentligt goda affärsförbindelser, och den kan tillverka mer än någon annan — vill jag dock hemställa till kammarerna, om det vore lämpligt, att för en å två fabrikers skull lägga en skatt på de andra fabrikerne, som ej befinna sig i samma gynnsamma ställning som dessa.

Jag ser således, huru jag än vänder på saken, ingen fördel vare sig för konsumenter eller fabrikanter af den föreslagna ökade tullen, och får därför, herr talman, yrka rent afslag på utskottets hemställan.

Herr Fredholm: Herr talman! Den fråga, som nu föreligger till behandling, kan ju för många synas ej vara af någon större betydhet. Men det gäller dock en industri, som här uppvoxit under de sista åren och som varit mäktig af en alldeles oväntadt stor utveckling. Om man ser på importsiffrorna för velocipeder, skall man finna, att också de på den senaste tiden stigit med en förvånansvärd hastighet: värdet af importen torde nu uppgå till cirka 1 1/2 million kronor.

I jernbredd med denna ökade import har här i landet utvecklats en ganska stor velocipedindustri. Den, som följt med tidningarne, torde ha funnit, att på sista tiden den ena velocipedfabriken efter den andra växt upp i landsorten. Det gäller således här en fråga af afsevärd industriell betydhet och som därför kan vara förtjent af någon uppmärksamhet.

Den föregående talaren framhöll, att de förslag, som nu föreligga, — vare sig utskottets, reservanternas från Första Kammar-

Ang. tullen på velocipeder och delar deraf.
(Forts.)

*Ang. tullen
på velocipe-
der och delar
deraf.*

(Forts.)

ren eller mitt — nemligen att åsätta färdiga velocipeder en tull af 25 kronor per styck, skulle innebära en oväntad höjning af den velocipedtull, som för närvarande är gällande.

Jag för min del kan icke fatta detta. Den tull, som nu är åsatt velocipeder, är en värdetull och utgår med 15 procent af värdet. Med hänsyn till det värde, som en velociped representerar, varierar tullen mellan 15 och 45 kronor per maskin. Skulle man i stället — såsom nu blifvit föreslaget — införa en stycke-tull af 25 kronor, komme väl derigenom tullsatsen att i någon mån höjas å de billigare velocipederna, men deremot att sänkas å de dyrare. Den nya tullen af 25 kronor kommer att i förhållande till de nyss nämnda gränsvärdena, ligga närmare det lägre än det högre af dessa. Det går således icke att, såsom den föregående talaren, säga, att man velat höja tullen.

Hvad man föreslagit, det innebär icke — såsom han sade — en förhöjning af tullen å velocipeder, utan man har blott sökt vidtaga rättelse i den oegentlighet vid tullbehandlingen, som nu förekommer, nemligen att man förtullar dem efter värdet — och hvilka olägenheter dermed äro förknippade, det har den talare, som först hade ordet, klart och tydligt påvisat. Hvar och en torde kunna förstå, att jag icke här kan närmare ådagalägga alla de omständigheter, som göra det möjligt att man kan erlægga mindre tull än man i själfva verket borde betala. Men faktiskt förhåller det sig på det viset, om man får lita på trovärdiga mäns utsago. Detta är för resten en allmänt känd sak, och något, som alltid följer med en värdetull.

Här har man nu icke höjt tullen efter medelvärdet räknadt, utan tvärtom nedsatt den, — man har nämligen ej satt den till 30 kronor, utan till 25 per styck. Man har vidare antagit en stycketull. För att, så vidt möjligt är söka förebygga de med värdetullen förknippade olägenheter, hvilka, låt vara af icke alltför stor ekonomisk betydelse, dock alltid utöfva en demoraliserande inverkan på befolkningen.

Den siste talaren förmenade, att man, genom att i jernbredd med nämnde tull å velocipeder åsätta en tull å lösa delar, icke skulle hafva tagit tillbörlig hänsyn till den svenska industriens kraf, utan derigenom motverkat den svenska industrien i stället för att befrämja den. Han upplyste emellertid om det sätt, hvarpå velocipedtillverkningen kommit till stånd här i landet, huruledes personer, som icke haft någon verkstad, helt enkelt tagit in lösa delar ifrån utlandet, satt ihop dem här, och sedan sålt de sålunda hopsatta velocipederna såsom svensk tillverkning. Det kallar jag för min del icke för någon fabrikation. Det fins ännu åtskilliga sådana fabriker, men jag vill icke namngifva dem. I mina ögon är ett sådant tillvägagående som att plocka ihop importerade delar och sedan utge dem för svenskt fabrikat, som sagdt, icke någon fabrikation, allraminst en sådan, som förtjenar att med tullskydd uppmuntras. Nej, skall det vara svenskt fabrikat, skall

varan. om också icke helt och hållet, så åtminstone till någon större del. vara gjord utaf svenska händer, och särskildt i fråga om denna vara torde äfven i afseende å materialet någon del deraf böra vara af svensk tillverkning.

Ang. tullen på velocipeder och delar deraf.
(Forts.)

Detta är just en af orsakerna, som gjort att utskottet ansett nödvändigt. att. om man äsätter en stycketull af 25 kronor på velocipeder. bestämma en tull af 2 kronor per kilogram å de lösa delarne. Och denna siffra har man helt enkelt valt därför, att medelvigten är 12 kilogram. Man måste naturligtvis alltid hålla sig till medelsiffror vid införandet af tullsatser; att det dervid, huru man än bär sig åt. blir någon ojämnhet i tullbeläggningen, kan icke hjälpas. — Om. säger jag. medelvigten är 12 kilogram per velociped. skulle således tullen å samtliga delar utgöra 24 kronor, och med en velocipedtull af 25 kronor per styck skulle det således uppstå en differens af en krona till skydd för dem, som föra in delar och sätta ihop dem här. Åt den deremot, som tillverkar delarne sjelf. skulle tydligen i bästa fall beredas ett tullskydd af 25 kronor för den velociped han fabricerat. I samma mån här inom landet tillverkas allt flere delar, i samma mån kommer tullskyddet för velocipedtillverkarna att ökas. Jag har i min reservation sökt påvisa — och det får jag säga icke vara styft räknadt — att man bör kunna räkna på ett tullskydd i genomsnitt af 15 kronor per velociped.

Den siste talaren gick också igenom alla delarne af en velociped och sättet för deras tillverkning, och herrarne tyckte förmodligen. att den redogörelse han lemnade för fabrikationen vittnade om stor yrkeskunnighet. Men äfven jag skall tillåta mig att gå till väga på samma sätt. och herrarne skola då finna, huru man kan se saker på olika sätt.

Ramen. som utgör stammen till velocipeden, väger ungefär 3½ kilogram. och den är förfärdigad af stålrör, hvilka tillverkas här i landet. Men nu tillgår det så, att vi skicka ut dessa stålrör till utlandet. der man gör velocipedramar af dem. Skulle vi då icke kunna göra ramarna sjelfva till samma pris som i utlandet. när vi sjelfva tillverka stålrören.

Tillverkaren af ramen skulle då hafva ett tullskydd af 7 å 8 kronor. allt eftersom vigten beräknas till 3½ eller 4 kilogram.

Sedan nämdes. att hjulen, som drifva kedjorna, nödvändigtvis måste tagas utifrån. Jag kan mycket väl förstå, hvarifrån den uppgiften hemtats: jag har sjelf varit på fabriken, der man använder sådana utifrån hemtade dref. Men jag skall be att få nämna. att dessa hjul gjutas af martinstål, och detta kan framställas och hjulen gjutas lika bra här i Sverige som i utlandet. Vill man under sådana förhållanden införa dem ifrån utlandet, kan man gerna betala 2 kronor per kilogram i tull.

Så kommer jag till kedjorna, som man förmenade omöjligt skulle kunna göras här i landet. Med dem förhåller det sig så,

*Ang. tullen
på velocipe-
der och delar
deraf.*
(Forts.)

att det finnes ett bruk här i landet, som tillverkar det stål, hvaraf de äro förfärdigade, men stålet föres ut till Österrike, der kedjorna göras, och brukets agent säljer dem här, sedan de kommit tillbaka ifrån Österrike. Hvarför bruket icke gör dem sjelft, beror förmodligen på att det icke lönar sig för detsamma att tillverka kedjor för några hundra velocipeder om året. Men redan nu har tillverkningen af velocipeder utvecklat sig så, att den går upp till omkring 5,000 om året, och anledning finnes att förmoda, att den efterhand skall kunna drifvas upp till cirka 10,000. När vår velocipedfabrikation nått en sådan storlek och förmodligen kommer att gå ytterligare framåt, kan man förmoda, att bruket ej vidare skall skicka ut stålet till Österrike, utan i stället deraf sjelft göra kedjorna och sedan sälja dem här. På i det närmaste samma sätt förhåller det sig nu med den ena efter den andra af velocipedens delar.

För den, som är en verklig vän af svensk industri, är det derför angeläget att se till, att svenskt fabrikat blir användt vid vår velocipedfabrikation. Jag vill dock icke bestrida, att det nog torde bli nödigt att alltid införa åtskilliga velocipeddelar utifrån. Men det är tillräckligt utrymme för att kunna göra detta med de tullsatsen, som i min reservation föreslagits. Nödvändigheten att införa åtskilliga velocipeddelar betingas icke uteslutande af materialet och tillverkningssvårigheten, utan äfven af modet, och naturligtvis får man icke förbise modet, ty köparne fästa afseende dervid, och säljarne måste ju tillfredsställa deras smak.

Om vi skola skydda näringarne här i landet genom tull, skola vi skydda dem på det viset, att industrien får nytta deraf. Men att skydda vår velocipedtillverkning så, att alla delar tagas utifrån, och de fabrikanter, som deraf sammansätta velocipederna, få det tullskydd, för hvilket allmänheten skattlägges, det kan jag för min del icke finna vara hvarken protektionistiskt eller frihandelsvänligt.

Nu sade den siste talaren, att det är så många svårigheter förenade med utöfvandet af denna industri. Bland annat kräfde den stora kapital, och han nämde en fabrik, i hvilken man nedlagt 200,000 kronor. Tycker någon att ett sådant anläggningsskapital för en fabrik är så förfärligt mycket? En annan svårighet var den att få arbetsfolk. Huru kan man tala om svårigheten att få arbetsfolk? Här är ju icke fråga om något annat arbete än just det, som förekommer vid alla mekaniska verkstäder, och att få arbetare att sköta verktygsmaskinerna bör icke vara svårare för velocipedfabrikanterna än eljest. Att sköta dem kan arbetaren mycket väl lära sig utan någon längre utbildning, om han förut är maskinkunnig. Det talades vidare om den svårighet fabrikanterna ha att få hit arbetsmaskiner. Må så vara, men den svårigheten existerar alltid och för alla samt är förofrigt icke af beskaffenhet att vara bestämmande för behovet af tull på velocipeddelar.

Med det anförda har jag velat framhålla, hvad man afsett med en tull af 2 kronor per kilogram å velocipeddelar. Afsigten dermed har varit att så att säga göra fabrikanterna utaf velocipeder mera benägna att vara fabrikanter än att vara köpmän; man har genom att tullbelägga delarne velat söka förmå dem att begagna sig af svensk tillverkning i stället för att köpa utifrån. Detta är någonting, som jag anser vara ett lofligt tullsträfvande, och som jag i min mån vill söka befrämja, så vidt jag kan, och därför har jag varit med om denna tull. Och detta har skett i den fulla öfvertygelsen, att jag icke gjort fabrikanterna den ringaste skada. då jag, så godt jag förstätt bedöma denna fråga, sökt bereda dem ett tullskydd för tillverkningen af 15 kronor eller mer per velociped. Femton kronor eller mer utgör en 8 å 10 proc. af värdet, hvilken procent visserligen icke är någon hög tull, men utgör dock något skydd.

Ang. tullen på velocipeder och delar deraf.
(Forts.)

Nu har utskottet uti punkt 1 omfattat ett förslag, gående ut på att bibehålla värdetullen, men förknippad med ett minimum af 25 kronor. Jag har i min reservation, som jag tror på ett tillfredsställande sätt, belyst omöjligheten af att antaga en sådan anordning. Jag skall icke upptaga tiden med att nu redogöra för de skäl, som dervid varit för mig bestämmande, eftersom dessa böra vara bekanta för dem, som tagit kännedom om reservationen. Jag anser mig så mycket mindre behöfva göra det, därför att Första Kammaran har ogillat utskottets hemställan i denna del, och därför att den talare, som först hade ordet, tillstyrkte bifall till en reservation derutinnan, alldeles lika med den hemställan jag gjort om en stycketull af 25 kronor för velocipeder och å velocipeddelar 2 kronor per kilogram. I denna del har det sålunda icke varit någon meningsskiljaktighet mellan utskottsreservanterna, med undantag för de reservanter, som yrkat rent afslag å hvarje förändring af gällande bestämmelser.

Men det återstår likväl en skiljaktighet mellan mig och de öfriga reservanterna. Jag har nemligen, för att gynna tillverkarne af velocipeder, icke velat sätta tull på sådana delar, som här i landet icke kunna tillverkas. Derför har jag velat fritaga gummidelar ifrån tull, hvaremot utskottet har åsatt gummidelar precis samma tull som jern- och ståldelarne, nemligen 2 kronor per kilogram. Utskottet har, som jag i min reservation anför, icke gifvit något det ringaste skäl för den åtgärden, och jag har följaktligen i min reservation icke kunnat framlägga något skäl emot, emedan det icke fans något skäl att bemöta. Men det kan jag ju nu säga, att, då frågan var före i utskottet, föranleddes dess beslut härutinnan af meddelad upplysning om, att det skulle finnas en fabrik i Skåne, som tillverkade gummiartiklar, särskildt för velocipeder, och att det således för denna fabriks skull vore nödvändigt att åsätta gummiringar en tull af 2 kronor per kilogram. Meddelandet kom till utskottet genom ett telegram, hvars innehåll

*Ang. tullen
på velocipe-
der och delar
deraf.*
(Forts.)

syntes mig något tvifvelaktigt, eftersom det stod i strid med vid tullbehandlingen af omnämnde delar gällande praxis. Utaf en mycket respektabel sträfvan att främja en svensk industri ville utskottet icke desto mindre åsätta gummiartiklar till velocipeder samma tull, 2 kronor, som de andra delarne.

Aftonen samma dag detta beslut fattades förekom emellertid uti tidningarna en notis om att den fabrik, som inom utskottet uppgafs tillverka dessa gummiartiklar, fått ett parti velocipeder-ringar beslagtagna af tullbevakningen i Malmö, på den grund att de voro försedda med oriktig ursprungsbeteckning, d. v. s. denna fabrik, hvilkens tillverkning man ville skydda, hade låtit tillverka dessa varor i utlandet, men med tillsägelse, att man der skulle sätta deras varumärke på varorna. Derigenom sattes ju fabriken i tillfälle att här utgifva dem för alster af deras tillverkning. Nu kunde någon vara benägen att säga: »ja, sådant kan ju lätt hända; med de otaligt många lagar vi ha är det icke så godt att veta, att det äfven finnes en lag om ursprungsbeteckning, sådant är lätt och ursäktligt att förbise». Nej, icke i detta fall! Jag, som icke litade på tidningarna, gick upp i tullstyrelsen och frågade, huru saken förhöll sig, och erfor då, att det icke var första gången, denna fabrik fått beslag på dylika varor på grund af oriktig ursprungsbeteckning, utan att det nu var andra gången, ty tre månader förut beslagtogs ett parti af samma artiklar äfven med oriktig ursprungsbeteckning, ehuru det då var en annan ursprungsbeteckning än nu. Detta visar ju, att fabriken hade fullkomlig kännedom om det olagliga uti att som sitt eget utge ett fabrikat, som tillverkats i utlandet. Men oaktadt denna kännedom fortsatte den i alla fall med försöket, hvilket i mina ögon vittnar om att fabriken icke kunde tillverka hvad den utgifvit sig för att kunna tillverka.

Då så är förhållandet, har jag icke funnit någon anledning, hvarför man nu skulle bereda fabriken i fråga något tullskydd. Men skulle det framdeles visa sig, att den är i stånd att tillverka hvad den säger sig kunna tillverka, har jag för min del visst icke något emot att då medge densamma ett rimligt tullskydd. Men frågan derom måtte väl kunna anstå till ett annat år. Nu förefinnes enligt min mening ingen anledning, hvarför man skulle bevilja ett tullskydd sådant som förstekammarreservanterna åstundat.

Här hafva ett par utaf Andra Kammarrens ledamöter uti utskottet yrkat afslag och velat bibehålla tullsatsen vid det gamla, och de ha gjort det på i mina ögon temligen giltiga skäl, därför att de ha varit åhöra vittnen till de många stridiga uppgifter, som inom utskottet blifvit lemnade i denna sak. Det är därför helt naturligt, att de, som icke vilja tillerkänna sig någon sakkunskap i frågan, anse, att frågan är tvistig och ännu icke mogen för sin lösning.

Väl kan jag gifva dem rätt deruti, men om de föreställa sig att frågan skall mogna mera till nästa riksdag, och att man skall kunna göra sig räkning på att fabrikanterna till dess skola blifva eniga. så tror jag att de bedraga sig; ty härpå skola de få vänta icke ett. utan många år, och jag tror till och med, att de aldrig skola få se. att något sådant inträffar.

Man kan då fråga, hvarför vi nu skola göra någon ändring. Skälet derför anser jag vara, att vi nu hafva tullbestämmelser, som den väckta motionen visat icke vara tillfredsställande. Det af motionären framställda förslaget har utskottet icke ansett vara lämpligt. Fabrikanter gifvas som säga, att utskottets förslag för dem är mycket ofördelaktigt och att deras fabriker genom detsamma antagande skulle gå under. Frågan om hvilken mening som är den rätta skall man aldrig kunna lösa på resonnementets väg, utan endast på försökets. Låtom oss derföre taga ett förslag, som tillgodoser alla billiga intressen och låtom oss tills vidare fastslå detta för att se, huru det kommer att förete sig i praktiken. Om den nu föreslagna lösningen dervid icke visar sig vara den rätta. få vi sedan försöka en annan. Om vi deremot icke nu vidtaga någon åtgärd, få vi igen frågan i samma omtvistade skick nästa år. och detta. vare sig vi antaga eller förkasta utskottets förslag. I båda fallen blir nemligen förhållandet precis detsamma emedan missbelåtenheten i båda fallen icke skall gifva vika, och man har icke vunnit någon erfarenhet vare sig i den ena eller andra riktningen. Om man åter antager det förslag, som jag framställt i min reservation och som är fullkomligt öfverenstämmande med hvad reservanterna från Första Kammaren yrkat, utom i fråga om gummidelarne, då har man åtminstone förvärfvat sig någon erfarenhet i frågan, på hvilken man sedan kan bygga.

Detta angående den af mig och andra reservanter föreslagna tullen å velocipeder och velocipeddelar, med undantag för dem som äro gjorda af gummi. Beträffande dessa senare har utskottet icke anfört något skäl, hvarför man skulle åsätta dem tull, men jag har deremot ådagalagt, att det enligt mitt förmenande för närvarande icke här kan vara fråga om något tullskydd för dem, men att, om skäl dertill i framtiden kan komma att förefinnas, man då mycket väl kan införa det. Med afseende å gummidelarne anser jag derför, att man bör taga min reservation. Skulle man emellertid icke vilja göra detta, så skall jag för min del icke vara särdeles ledsen deröfver: man kan mycket väl utan fara nu afslå hela saken och låta den anstå till ett annat år.

Med afseende å gummidelarne vill jag tillägga några ord. Ar det meningen att åsätta tull på gummidelarne af nit att befrämja uppkomsten af en inhemsk industri för tillverkning af gummiartiklar, då har man gått en orätt väg, då man hållit sig endast till velocipeder, ty i så fall skulle man i stället ändra tullsatsen på *kautschuk* eller *gummi elasticum*. På den vägen är det nem-

Ang. tullen
på velocipe-
der och delar
deraf.
(Forts.)

*Ang. tullen
på velocipe-
der och delar
deraf.*
(Forts.)

ligen tullskydd för gummifabrikerna skall vinnas. Nu är det så att vissa af de gummidelar, som ingå i velocipeder, äro tullfria, nemligen lufttringarne, emedan dessa just falla under rubriken gummi elasticum. Så är deremot icke förhållandet med slitskenorna, och detta beror derpå, att tullstyrelsen är mycket noga med att tolka svenska språket utan ringaste afvikelse från ordalydelsen. I tulltaxan står, att gummi, »i skifvor utvalsad» af 1 mm. tjocklek eller derutöfver, är fri. Nu håller tullstyrelsen före, att dessa slitskenor icke äro utvalsade i skifvor, eftersom de äro tjockare på midten och tunnare på kanterna; och därför åsättas de en värdetull, som går till omkring 1 kr. 50 öre pr velociped — jag afser då blott dessa slitskenor. Enligt utskottets förslag skola de komma att åsättas en tullsats, som skulle göra omkring 1 kr. 80 öre per velociped. Skulle man åter låta dem tullbehandlas efter de principer, som Riksdagen fastställt med afseende på gummiartiklar i allmänhet, d. v. s. under rubriken »gummi elasticum, andra slag», skulle de draga en tull af endast 1 kr. 20 öre pr kilogram eller 1 kr. 8 öre pr velociped. Herrarne se således, att enligt utskottets förslag här skulle blifva en alldeles extra tullförhöjning för gummi till velocipeder, och detta utan att någon orsak angifves, hvarför dessa gummiartiklar skulle högre tullbeläggas än andra artiklar af gummi. Herr talman, jag skall be att få yrka bifall till min reservation.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Såsom herrarne finna, hafva vi för närvarande på velocipeder en tull af 15 % utaf värdet. På maskiner och redskap ha vi likaledes en värdetull på 10 % af värdet. Då man nu har en värdetull af 10 % å maskiner och redskap, så synes det väl billigt och rättvist att hafva denna något högre värdetull af 15 % å velocipeder, ty äfven om man kan säga, att dessa sistnämnda äro nödiga eller nyttiga, så äro de dock i alla händelser icke nödiga eller nyttiga i samma grad som maskiner och redskap. Från denna synpunkt kan man således påstå, att en tull af 15 % utaf värdet på velocipeder är fullt rättfärdigad. Alla äro vi ju ense derom, att den inhemska velocipedfabrikationen bör skyddas — äfven den siste talaren uttalade ju samma åsigt. Men om man läser igenom reservationerna, skall man finna, att såväl i herr Fredholms som förstekammarledamöternas reservation föreslås helt enkelt en nedsättning i velocipedtullen och en nedsättning, som ej är obetydlig. Ty om man utan afseende på velocipedernas värde åsätter dem en stycketull af 25 kr., så blir följden, att man visserligen åstadkommer en liten förhöjning för de velocipeder, som äro billiga och i följd deraf nästan odugliga, men att deremot för de dyrare velocipederna kommer att inträffa icke en prisförhöjning, utan en prisnedsättning. Med en tullsats af 15 % utaf värdet drager ju en velociped, som kostar 200 kr., en tull af 30 kr. och en velociped på 400 kr. en tull af 60 kr.

Men efter reservanternas förslag skulle ju såväl en velociped på 200 kr. som en sådan på 400 kr. åsättas en tull af 25 kr. Det är denna oegentlighet och denna orättvisa, som för öfrigt visst icke är enastående i vår tulltaxa, som jag för min del icke kan vara med om. Om man läser igenom tulltaxan, skall man finna, att i de flesta fall tullsatserna mest drabba dem, som äro minst bemedlade. Nu är meningen att också här föra in samma princip, så att de minst bemedlade, som icke kunna köpa så dyrbara velocipeder, skola få betala 25 kr. i tull, under det att de, som kunna köpa sådana, som kosta 400 kr., icke heller skola betala mer än 25 kr. i tull i stället för att de nu få erlägga 60 kr. Det är detta, som jag för min del icke kan vara med om. Skall man införa en tullsats, så skall man väl också göra den så rättvis som möjligt, så att såväl den rike som den fattige får betala behörig tull.

En föregående talare yttrade, att det var origtigt att tullbelägga vissa delar af velocipeder. Detta har den siste talaren så tydligt besvarat, att jag icke skall orda mycket derom. Jag skall dock be att få fästa uppmärksamheten på att om man skulle rätta sig efter den förre, så blefve det ungefär detsamma, som om man skulle sätta tull på lampor, men låta delar af lampor vara tullfria. Följden skulle naturligtvis bli, att man skulle importera delar af lampor och här sätta i hop dessa och kalla detta för fabrikation samt på detta sätt beröfva de verkliga fabrikerna inom landet det stöd, som tullen afsett att för dem vara. Det är väl dock icke meningen, att man skall kringgå tulltaxan på det sättet, att vissa personer här i Stockholm skola tjänstgöra såsom ett slags agenter för utländska fabriker och taga in delar af en mängd saker för att sedan här hopsätta dessa delar och dervid få dem billigare och sålunda konkurrera med de verkliga fabrikerna. Det är, säger jag, väl icke meningen, och det är med anledning deraf, som jag bidragit till utskottets förslag.

Jag skall emellertid, innan jag slutar, uttrycka min förvåning öfver att en ärad representant, som alltid brukat ifra för höga tullsatser och för höjning af dem i alla rigtningar, nu i dag — om jag icke hörde fel — uppträd för att man skulle taga bort värdetullen och införa stycketull på velocipeder, oaktadt detta skulle medföra en betydlig nedsättning i denna tullsats. Jag kan icke fatta hans motiv härför eller förstå detta — så framt han icke skulle hålla på att öfvergå till den frihandelsvänliga sidan. Jag för min del kan dock icke godkänna ett sådant förslag, åtminstone då det gäller velocipedtullen, och det är med anledning deraf, som jag, herr talman, skall be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Sjövall: Herr grefve och talman, mina herrar! På grund af nu gällande tullsatser för velocipeder och delar deraf grundades under förra året i Trelleborg ett ganska betydande

Ang. tullen
på velocipe-
der och delar
deraf.
(Forts.)

bolag för tillverkning af slitskenor, luftrör och luftpumpar till velocipeder. Detta bolag fick sin fabrik färdig i början af detta år, och jag tror, att tillverkningen började i slutet af januari månad. Jag hade icke tid att bese fabriken före min afresa till riksdagen, men nu under påskferierna har jag varit der och satts i tillfälle att följa varans behandling från det rågummit kokas och till dess det framkommer i form af färdiga slitskenor och färdiga luftrör, och jag har på formar i fabriken sett samma stämplrar, som sitta på de färdiga fabrikaten. Huru betydande denna tillverkning är, kunna herrarne förstå deraf, att tillverkningsvärdet uppgår till två å tre tusen kronor om dagen, och dock kan fabriken icke effektuera alla till densamma ingående order. Det är således en affär på bortåt en million kronor om året. Biträdde kammaren herr Fredholms yrkande att taga bort tullen på nu ifrågasvarande varor, skulle man alltså, så att säga, i lindan qväfva en uppblomstrand industri. Att detta nu icke alls är herr Fredholms mening, det synes tydligt deraf, att han är i den öfvertygelsen, att fabriken icke kan tillverka ifrågasvarande saker. Han har bi-bragts denna öfvertygelse deraf, att han varit uppe i tullen och fått se, att sådana varor ha af samma fabrik importerats och att de dervid varit försedda med dess varumärke. Ja, så har nu verkligen varit förhållandet, ty innan fabriken ännu kunde börja tillverkningen, hade den order inne, som måste effektueras.

Denna nya fabrik står nemligen i förbindelse med firman Humber i Malmö, som, enligt hvad herrarne hafva sig bekant, tillverkar nästan alla delar, som höra till velocipeder, med undantag af de uti utskottets betänkande omförmälda delarne. Alla kautschukdelar taga de emellertid från denna fabrik, som, så vidt jag vet, är den enda i Sverige, som nu existerar. Nu säger herr Fredholm, att om sådana delar kunna tillverkas här — och jag står i god för att de kunna det, då jag sett dem med mina egna ögon och sett massor af dessa saker tillverkas och färdiga att utskickas i handeln — då skall man i allt fall icke lägga tull på dem, utan skydda denna industri på ett annat sätt, nemligen genom att lägga tull på kautschuk eller gummi elasticum, vulkaniseradt eller icke vulkaniseradt, och guttaperka. Men då får man komma i häg, att denna näring icke skyddas genom att i en framtid pålägga dylik tull, och att man icke förr kan borttaga den nuvarande tullen på gummidelar till velocipeder, än man samtidigt antager en sådan tull, som herr Fredholm föreslagit. Jag är nemligen öfvertygad om att herr Fredholm står för hvad han nyss sade, att, så snart en sådan fabrikation kommer till stånd och blir af någon betydighet, den bör skyddas, ty vi böra arbeta för att i vårt land skall kunna tillverkas så mycket som möjligt af hvad vi behöfva, och velocipeder äro ju nu nästan en nödvändighetsartikel för oss. Ett glädjande faktum må det alltså vara, att vi sjelfva kunna tillverka de delar, som behöfvas för en velociped.

Då i öfrigt herr Fredholm har på ett så klokt och förståndigt sätt motiverat den tull, som föreslagits af reservanterna, kan jag icke annat än ansluta mig till hvad han derutinnan yttrat, men yrkar bifall till herr Cavallis reservation, enär den är alldeles lika herr Fredholms, med undantag deraf, att i densamma bibehålles tullen på de velocipeddelar, som äro af kautschuk. Jag hoppas nu hafva för kammaren klargjort den stora betydelse, som denna nya fabrik i Trelleborg kan hafva, och den stora summa, som den representerar. Det vore väl oklokt och, snart sagdt, hänsynslöst af Riksdagen, om den nu toge bort den tull, hvarpå detta fabriksföretag grundats, och sålunda omöjliggjorde en så pass betydande tillverkning, något, som jag hoppas kammaren icke skall gå in på. Jag ber således att få yrka bifall till herr Cavallis reservation.

Ang. tullen
på velocipe-
der och delar
deraf.
(Forts.)

Herr greve Hamilton: Herr talman, mina herrar! Här har sagts, att det vore fråga om en jemförelsevis icke så synnerligen viktig sak, och att velocipeder dock icke kunna jemställas med maskiner och redskap. Det må nu vara sant, men det är dock otvifvelaktigt, att velocipeder i många fall hålla på att öfvergå till en nödvändighetsartikel, och det är i hvarje fall obestriddigt, att användningen af velocipeder i vårt land redan vunnit sådan utbredning, att det blefve en högst afsevärd vinst för den svenska fabrikationen, om vi här i landet kunde tillgodose vårt eget behof.

Nu hafva herrarne hört, i hvilken hög grad just på detta område det svenska jernet är behöfligt. Det är, såsom bekant, förhållandet, att för det nuvarande uppsvinget i den svenska jernfabrikationen hafva vi till en stor del att tacka den ökade efterfrågan af svenskt jern för velocipedbehof. Under sådana förhållanden kan det ju icke bestridas, att i öfverensstämmelse med det ekonomiska system, som vi för närvarande tillämpa, det vore synnerligen önskvärdt att vidtaga sådana åtgärder, att det svenska jernet förädlades *inom landet* och användes till velocipeder, och jag är för min del, ehuru icke protektionist, dock fullt ense derom att man bör göra allt hvad man kan, för att denna uppblomstrande fabrikation icke må lida afbräck. Denna fabrikation har uppkommit under nu gällande tulltaxas hägn, och det är vår skyldighet att tillse, att den icke skall lida några svårigheter genom förändringar deri.

Nu synes mig dock af hvad som här anförts framgå, att mycket skiljaktiga meningar förefinnas. Alldeles motsatta åsigtter hafva uttalats af personer, som utan tvifvel ega ganska stor sakkunskap, af herr Nyström på denna bänk, som kanske är den mest sakkunniga i denna fråga i hela landet, och af herr Fredholm, som varit i tillfälle att i utskottet sätta sig in i den och på grund af sitt yrke är i stånd att bedöma den. Fabrikanterna hafva gifvit mycket olika uppgifter och framställt mycket olika önskemål. När

Ang. tullen
på velocipe-
der och delar
deraf.
(Forts.)

herr Fredholm framställt ett önskemål, så framkommer en representant från Skåne och säger, att hvad som herr Fredholm tror vara lämpligt i fråga om gummiartiklar icke är lämpligt. Således fins det mycket skiljaktiga meningar, ja, till den grad skiljaktiga, att icke ens bevillningsutskottets ärade ledamöter äro öfverens om, huruvida det här är fråga om en tullförhöjning eller tullsänkning. När så är förhållandet, så undrar jag, om icke vi, äfven med fullt erkännande af att vi böra så förfara, att denna industri icke lider afbräck, för närvarande med fullt skal böra afslå såväl utskottets hemställan som motionärens framställning.

Nu säger herr Fredholm häremot, att herrarne kunna vara öfvertygade, att nästa år har icke större enighet vunnits. Ja, det må nu så vara, om man också kunde hoppas, att bevillningsutskottets ledamöter då skola blifva eniga, om det är en tullförhöjning eller en sänkning, som de föreslå. Men i alla händelser kan något annat inträffa. Herr Nyström skall säkert med mig kunna vittna derom, att i hvarje uppblomstrande industri fins det alltid en period, då uppfinningarna, såsom han nämnde här vara fallet, så att säga, trängas med hvarandra. Under en sådan period lever industrien i ett synnerligen stort osäkerhetstillstånd. När man börjar en tillverkning, vet man icke, om icke dagen derpå en ny uppfinning kan komma, som alldeles vänder om allt i hop. Men denna period är alltid öfvergående; för hvarje industri och säkerligen äfven för velocipedindustrien kommer ett moment, då man för ögonblicket vunnit en fast punkt och då man börjar exploitera de bästa uppfinningarna, som framkommit. Om vi icke kunna vänta på något annat, så kunna vi dock vänta, till dess osäkerhetstillståndet upphört, och det är, tror jag, allt skal att göra det, ty den svenska, uppblomstrande velocipedindustrien befinner sig just nu i detta försöksstadium.

Jag skulle icke hafva yrkat detta, om den ärade motionären eller utskottet kunnat påpeka, att här ligger någon fara för den svenska industrien att dröja något. Motionären har med fullt skal påpekat, att, på grund af den stora öfverproduktionen i utlandet, prisen hafva fallit och en för hvarje år större massimport egt rum. Det är sant, men vi skola komma i håg, att det är just under de för handen varande förhållandena, som denna svenska industri, som ännu är något famlande och trefvande, har uppkommit och arbetat, som det synes, med stor framgång. Det är således bestämdt icke någon fara för den, och då meningarna äro så delade, att den ena fabriken säger, att den nu föreslagna tullen är nyttig, men den andra säger, att den är en beskattning, som skulle krossa industrien, så tycker jag, att vi böra vänta för detta år.

Jag yrkar därför afslag å såväl motionärens som utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Olsson* i Sörnäs.

Herr Bergendahl: Grefve Hamilton tycker, att vi borde vänta med att afgöra detta ärende till ett annat år, och talar om att det i hvarje industri inträffar en period af stagnation. Ja, om grefve Hamilton kunde säga, när denna period kommer att inträffa och om det blir nästa år, då vore det en annan sak.

Ang. tullen på velocipeder och delar deraf.
(Forts.)

Om vi se på importsiffrorna för år 1896, så visa de en kolossal tillökning, och här är ju blott meningen att genom förändring af tullbehandlingen åstadkomma en mera effektiv tull än den nuvarande, till skydd för den svenska velocipedindustrien.

Nu sade grefve Hamilton också, att vi vore så eniga och hade så många olika åsikter. Jag hoppas dock, att herr Fredholm skall kunna ena sig åtminstone med herr Cavalli om hans reservation, ty herr Fredholm sade nyss, att, hvad gummiringarna beträffar, han skulle, om sådana tillverkades inom landet, icke hafva något emot, att tullskydd bereddes äfven för dem. Herr Fredholm underkände i utskottet ett telegram, som kom från Trelleborg, men nu har representanten från Trelleborg nyss omtalat, att denna fabrik existerar. Men om herr Fredholm möjligen skulle befara, att det kan förefinnas någon partiskhet hos representanten för Trelleborg, då han talar om denna fabrik, så vill jag säga, att jag har ett officiellt dokument från Trelleborg, som jag ber att få uppläsa för herr Fredholm och kammararen, och som ytterligare bestyrker, att denna fabrik existerar. Dessutom har jag här till herrarnes benägna påseende gummislangar och andra sådana varor, som äro från denna fabrik.

Jag ber nu att få läsa upp intyget, som är utfärdadt af borgmästaren i Trelleborg K. von Geijer och stadsfullmäktiges ordförande Olof Andersson. Det lyder så: »På begäran få vi härmed intyga, att Aktiebolaget Velox å sin fabrik i Trelleborg från råvara tillverkar: såväl luftslangar som slitplattor för velocipeder, olika slags gummiplattor för packningar samt gummislangar af ända till 31 meters längd med eller utan spiral. Trelleborg den 11 april 1898.»

Detta är ju ett dokument, som talar.

Under sådana förhållanden hemställer jag till herr Fredholm, om han icke vill afstå från sin reservation och förena sig med mig och representanten från Trelleborg om att yrka bifall till herr Cavallis reservation.

Herr Nylander: Ja, meningarna äro verkligen mycket delade i fråga om den tullsats, som bör bestämmas för velocipeder och delar deraf, och velocipedfabrikanterna sjelfva äro ingalunda eniga om hvad som i denna sak bör göras. Under sådana förhållanden och då denna velocipedfabrikation är jmförelsevis ny i vårt land, torde det icke vara underligt, om man står något betänksam angående hvilket förslag man bör sluta sig till af dem, som nu framkommit. Det synes mig dock, som om man för närvarande borde

Ang. tullen
på velocipe-
der och delar
deraf.
(Forts.)

omfatta den mening, till hvilken bevillningsutskottets majoritet har slutit sig. Den går en medelväg mellan de olika förslagen genom att, med bibehållande af värdetullsprincipen, fastställa en viss minimitull per styck och på velocipeddelar bestämma en tull-sats efter vikt.

Att nu helt och hållet öfvergifva värdetullen torde icke vara behöfligt. De olägenheter, som af herr Bergendahl framhållits vara förenade med bibehållande af dylik tull, synas mig icke vara oöfvervinneliga. Vi hafva värdetull på maskiner och delar deraf. Velocipeden är ju en maskin, och det bör väl icke vara förenadt med större svårigheter att på en sådan tillämpa en värdetull. För öfrigt är det nog sant hvad utskottet säger, att »förtullning med viss procent af en varas värde drabbar, om tillförlitliga varuvärden kunna vid förtullningen erhållas, varan rättigare och rättvisare, än då tullafgiften erlägges efter vikt. De dyrbarare, för de mera burgna samhällsklasserna afsedda slagen af en vara blifva då högre tullbeskattade än de för den stora förbrukningen afsedda». Herr Fredholms förslag att utesluta för velocipeder afsedda gummiartiklar från tull, synes mig ingalunda vara riktigt. Skälen härför hafva redan under diskussionen framhållits. Jag ber sålunda, herr talman, att få förena mig med dem, som yrkat bifall till utskottets förslag.

Herr Fredholm: En af denna kammares ledamöter i bevillningsutskottet sade, att han skulle vilja instämman i min reservation, om han icke hyste betänkligheter mot den stycketull, jag föreslagit. Han motiverade detta med den uppfattning han hade om en rättvis tullbeskattning, nemligen att tullen bör utgå i förhållande till varans värde. Jag instämmer till alla delar i hans uppfattning om rättvisa. Men det är nu så, att man icke alltid kan få full rättvisa, och det är tillika en allmänt känd och erkänd sanning, att värdetullen är, ehuru i princip riktig, i praktiken i högsta måtto olämplig. Det är därför man vill söka undgå värdetull, så snart sådant är möjligt. Och i detta fall är det möjligt, och därför har jag velat undvika värdetull lika väl som motiönären och Första Kammarens reservanter.

Talaren ville deremot understödja utskottets förslag, hvilket, det må jag säga, är sämre än nu gällande rena värdetull. Det bibehåller värdetullens alla olägenheter, nemligen de praktiska olägenheter, som med en sådan äro förenade. Då hvar och en, som skall deklarera i tullen, är skyldig att uppvisa faktura, blir besväret ej på något sätt mindre, än hvad det nu är. Olägenheten med afseende på de billiga velocipedernas fördyrande genom tullen, som han så mycket sträfvar emot, har ökats genom utskottets förslag, ty de få icke längre tillgodogöra sig en i förhållande till värdet lägre tull, utan skola beläggas med en högre tull än förut; och för de dyrare kvarstår frestelsen för importören att

söka nedbringa det deklarerade värdet under det rätta. Jag kan icke se annat, än att utskottets förslag är en försämrad upplaga af värdetullen. Ur dessa rent praktiska synpunkter sedt, förvånar det mig, och har det förvånat mig, att en så gammal ledamot af bevillningsutskottet kan vilja understödja något i mina ögon så opraktiskt.

Ang. tullen på velocipeder och delar deraf.
(Forts.)

Hvad beträffar frågan om gummiringarne, har jag yrkat på deras tullfrihet för att bereda velocipedfabrikanterna en fördel. Jag har icke kunnat under ärendets beredning i bevillningsutskottet öfvertygas om att de uppgifter, man der lemnat beträffande gummitillverkningen i Sverige, varit riktiga. Jag har sedermera fått stöd för denna min uppfattning af officiella handlingar, enligt hvilka åtal anstälts mot det bolag, som nu uppgifves vara så utmärkt, och som skall hafva börjat tillverkningen i slutet af januari i så stor skala, att tillverkningsvärdet uppgår till en million kronor om året. Herrarne kunna mycket väl förstå, antager jag, att man icke bör fatta beslut i en fråga på uppgifter, som framkomma i sista minuten. Man måste pröfva och granska alla uppgifter. Äfven de uppgifter, som nu lemnats, måste underkastas noggrann granskning, innan man kan sätta full tro och tillit till dem. Emellertid, må dermed förhålla sig huru som helst, så har likvisst tillverkningen uppkommit under nuvarande tullförhållanden. Fabriken i Trelleborg har ansett sig kunna grundlägga en verksamhet, så stor att den omfattar ett tillverkningsvärde af en million kronor om året, på grund af de tullbestämmelser, som nu äro rådande. Ingen skada kan därför drabba densamma, om de nu gällande tullbestämmelserna bibehållas, och för att, hvad på mig beror, icke förorsaka någon sådan, skall jag frångå det yrkande, jag gjort i reservationen om tullfrihet på gummiringarne, och helt och hållet ställa mig på de närvarande förhållandenas grund. Jag skall således, herr talman, för att icke rubba något af bestående förhållanden och för att icke skada den ifrågavarande fabriken, anhålla att få återtaga mitt yrkande om bifall till min reservation och i stället yrka afslag såväl å motionärens framställning som å utskottets hemställan och alla reservanternas förslag.

Herr Jansson i Krakerud: Jag begärde ordet med anledning af den siste ärade talarens yttrande. Han sade — hvilket var alldeles riktigt — att utskottets förslag höjer tullsatserna på de billiga velocipederna, men det höjer ej alls mer, än han föreslagit i reservationen. Han föreslår 25 kronor, utskottet föreslår 25 kronor, och det måtte väl vara lika mycket. Man höjer således tullen för en velociped, som kostar 150 kronor — enligt värdetull skulle därför betalas i tullafgift 22 kronor 50 öre, men om man antager stycketull, 25 kronor — med 2 kronor 50 öre; men samtidigt sänker man, såsom jag nyss har framhållit, tullen på dyrare velocipeder, t. ex. på en 200-kronors velociped från 30 till

*Ang. tullen
på velocipe-
der och delar
deraf.*

25 kronor och på en 400-kronors från 60 till 25 kronor. Detta kallar herr Bergendahl en effektiv tullsats. Jag för min del kan ej förstå, hvori den effektiviteten består.

(Forts.)

Vidare har här nämnts, att, om man bibehåller värdetullen, i alla fall frestelsen för importörerna kvarstår att kringgå bestämmelserna genom att lemna falsk faktura. Ja, det är sant: den frestelsen finnes, men den blir åtminstone inskränkt, då man derjemte antager en stycketull. Ty skulle man få en faktura, som afser att sätta velocipedens värde under 150 kronor, så blir naturligtvis en sådan velociped förtullad efter stycketull. Det går alltså icke an för importörerna att kringgå tulltaxan i samma grad, om man har stycketull förenad med värdetull, som om man endast har värdetull. Jag vill därför påstå, att den tullsats, som utskottet föreslagit, är den mest rättvisa.

Då nu herr Fredholm har afstått från sin reservation och finner den icke vara fullt lämplig, så synes det mig, som om det icke skulle finnas något förslag, som kunde vara mera lämpligt än utskottets, och det är med anledning deraf, som jag, herr talman, fortfarande ber att få yrka bifall till detsamma.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Sedan herr Fredholm numera återtagit sitt först framställda yrkande om bifall till den af honom afgifna reservationen, kvarstodo följande yrkanden, nemligen: 1:o på bifall till utskottets hemställan; 2:o på afslag å nämnda hemställan och bifall i stället till herr Cavallis reservation; och 3:o på afslag å såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen. Herr talmannen gaf proposition å hvart och ett af dessa yrkanden och förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till herr Cavallis reservation. Votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition antagits yrkandet om afslag, nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som, beträffande första punkten i bevillningsutskottets förevarande utlåtande n:o 17 bifaller den vid denna punkt af herr Cavalli afgifna reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 87 ja, men 98 nej; och hade kammaren alltså fattat sitt beslut i enlighet med nejpropositionens innehåll.

Punkterna 2 och 3.

Biföllos.

§ 2.

I ordningen förekom dernäst bevillningsutskottets memorial n:o 18, angående stämpelafgift för check.

Utskottet hemställde i detta memorial:

att Riksdagen måtte besluta, att i 8 § af kongl. förordningen angående stämpelafgiften under rubriken »B) Öfriga stämpelpligtiga enskilda handlingar» efter »Certeparti» skall införas följande tillägg:
»*Check*; lika med *Vexel*.»

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr von Friesen: Herr talman! Jag skall bedja att få yrka återremiss af detta bevillningsutskottets betänkande, därför att genom det förslag, som här föreligger, skulle införas en bestämmelse, hvilken sannolikt icke är af bevillningsutskottet afsedd och i alla händelser icke är af bevillningsutskottet motiverad.

Förhållandet är, såsom kammaren behagade erinra sig, att Riksdagen i år har beslutat en förändring med afseende å stämpelbeläggning af vexlar, hvilken förändring kan i korthet karakteriseras så, att inrikes vexlar skola vara fria från stämpel, men att i fråga om utrikes vexlar hittills gällande bestämmelser skola vara oförändrade. Men efter detta nu föreliggande förslag skulle det icke blifva fallet, som man dock åsyftat, att bestämmelserna angående utrikes vexlar skulle blifva oförändrade.

Ty förut har det hetat i stämpelförordningen:

»egande frihet från stämpel rum för postremissvexel, för *vexel*, som är stäld att vid uppvisandet betalas af medel, som hos bank eller bankir föras i räkning för utställaren, för *vexel*, som är dragen af bank eller bankir inom riket å bank eller bankir å utländsk ort samt är betalbar endast i utlandet vid uppvisandet, äfvensom för *vexel*, som är dragen från utlandet på utlandet och endast är betalbar i utlandet».

I sammanhang med den förändring i stämpelförordningen, som beslutats vid denna riksdag, utslötos i det af mig upplästa stadgandet följande ord:

»För postremissvexel, för *vexel*, som är stäld att vid uppvisandet betalas af medel, som hos bank eller bankir föras i räkning för utställaren».

Dessa ord uteslötos antagligen — eller säkerligen af den grund, att, när inrikes vexas blefvo stämpelfria, man ansåg, att dessa ord vore öfverflödiga. Men man har dervid förbisett, att dessa ord: »*för vaxel, som är staldt att vid uppvisandet betalas af medel, som hos bank eller bankir föras i räkning för utställaren*», syfta icke allenast på inrikes vexas, utan äfven på utrikes vexas. Derigenom att dessa ord numera äro helt och hållet utslutna, komma hädanefter sådana vexas att beläggas med stämpel, hvilka äro dragna från utlandet på Sverige, ehuru de äro betalbara vid uppvisandet. Det har tydligen icke varit meningen att pålägga dessa vexas någon ny stämpel. Sådant har icke varit afsedt af motionären i ämnet, och icke heller af Riksdagen, då den beslöt den ifrågavarande förändringen i stämpelförordningen.

Nu komma att i stället för sådana å-vista-vexas hädanefter att dragas checker, och dessa checker skola enligt detta betänkande, som nu är föredraget, beläggas med samma stämpel som vexas. Sålunda skola checker, dragna från utlandet på Sverige, vara belagda med stämpel och med stämpel efter värdet. Detta är, såsom sagdt, icke afsedt af Riksdagen, och det skulle vara ganska oegentligt, om, när man antagit en checklag just för att underlätta samfärdseln, man skulle i samma ögonblick pålägga en afgift, som föut ej funnits, hvarigenom samfärdseln försvärades.

Jag vill erinra derom, att det, såsom bekant, emellan de stora nationalbankerna i Sverige, Norge och Danmark finnes en öfverenskommelse, att dessa banker skola föra penningar i räkning för hvarandra, och derigenom kunna in- och utbetalningar ske för en af dessa banker vid en annan af dem. Dessa transaktioner förmedlas genom checker. Nu skulle det, om utskottets förslag blefve antaget, hädanefter gå så till, att en check, dragen från Sverige på Norge eller Danmark, skulle vara fri från stämpel, men en check från Norge eller Danmark på Sverige beläggas med stämpel. Detta vore ju en ojämhet, hvilken, som sagdt, icke varit åsyftad af Riksdagen, då den beslöt den förändring i stämpelförordningen, som vid denna riksdag blifvit antagen.

Då det nu är svårt att på stående fot formulera en bestämmelse, som kan hafva utsigt att vinna kammarens bifall, så skall jag, herr talman, för vinnande af någon betänketid för kammaren yrka återremiss. Det är visserligen sant, att Första Kammaren redan har antagit utskottets förslag, och att sålunda utskottets hemställan till denna kammare icke gerna kan blifva annat, än att kammaren måtte fatta beslut i ämnet, men under den betänketid, som sålunda vunnas, kunde man få ett med så stor auktoritet som möjligt kopkommet förslag till förordning i ämnet, och sålunda kunde denna kammare fatta ett beslut i frågan, grundadt på ett sådant förslag. Som sagdt, yrkar jag på dessa skäl återremiss af betänkandet.

Herr Fredholm: Ehuru jag deltagit i utskottets beslut och deremot icke inlagt någon gensaga, kan jag icke underlåta att erkänna befogenheten af de anmärkningar, som af den siste talaren framstälts emot utlåtandet, och på samma gång jag beklagar, att icke de omständigheter, som här framhållits, blifvit af utskottet tagna i betraktande, får jag till utskottets ursäkt anföra, att det der går så fort, att man knappast hinner sätta sig in i de ärenden, som der förekomma. Då jag emellertid finner de anmärkningar, som blifvit anförda mot ett antagande af utskottets utlåtande, vara ganska beaktansvärda, i synnerhet för det mellanhafvande, som existerar mellan de skandinaviska rikena, så skall jag be att få instämna med den siste talaren i hans yrkande om återremiss. Det blir derigenom möjlighet beredd att framkomma med ett bättre formuleradt förslag, och om Andra Kammaren skulle finna lämpligt att antaga detta, så föreställer jag mig, att den slutliga utgången blir den, att utskottet hemställer till Första Kammaren, huruvida den icke vill biträda Andra Kammarens beslut, eller också blir frågan föremål för gemensam omröstning. I hvilketdera fallet som helst kan man hysa förhoppning om att få detta förbiseende rättadt.

Herr talman, jag förenar mig i yrkandet om återremiss.

Herr Elowson: Då yrkande här blifvit framställt om återremiss, så skall jag dermed förena en vördsam anhållan till ledamöterna i bevillningsutskottet, att de verkligen komma fram till kammaren med ett förslag, som kan läggas till grund för ett blifvande beslut.

Det händer ibland, att man i dylika fall helt enkelt begär återremiss. Så skedde för icke länge sedan i fråga om vissa punkter i fjerde hufvudtiteln. Då återkommo sedermera dessa frågor från utskottet tillika med utskottets hemställan, att Andra Kammaren beträffande dem måtte fatta beslut. Ja, då var det någon af utskottets medlemmar, som godhetsfullt formulerade ett förslag till det beslut, som skulle fattas. I detta förslag ingick en sifferkalkyl. Den erforderliga uträkningen hade i det fallet kunnat ske i utskottets kansli. Nu föreligger här ett liknande förhållande. Efter som Första Kammaren redan fattat beslut angående bevillningsutskottets först nu här föredragna memorial, torde ärendet återkomma till Andra Kammaren med uppmaning från utskottet, att äfven den måtte fatta beslut i frågan. Då beror det på, om någon i denna kammare framlägger ett formuleradt förslag, ty ett sådant är enligt min mening alldeles nödvändigt.

Skall jag välja mellan ett bifall till det memorial, som här föreligger, och ett afslag, så kunde det kanske vara skäl att rösta för afslag. Men jag tror icke, att detta vore den bästa möjliga lösningen af frågan, utan det behöfs en omformulering, och därför hemställer jag till de intresserade ledamöterna af bevillnings-

utskottet, att det måtte i en eller annan form från utskottet komma ett förslag, som Andra Kammaren kan i sinom tid antaga.

Vidare anfördes icke. Kammaren beslöt återförvisa ärendet till utskottet för förnyad behandling.

§ 3.

Om tullfrihet för omalen majs.

Föredrogs härefter bevillningsutskottets betänkande n:o 19, i anledning af väckt motion om tullfrihet för omalen majs.

Uti motion n:o 140 inom Andra Kammaren hade herr *L. Eriksson* i Bäck föreslagit, att Riksdagen måtte besluta borttagande af tullen å majs, omalen, men hemställde utskottet, att nu gällande tullsats å omalen majs måtte bibehållas oförändrad.

I fråga härom anförde nu:

Herr Eriksson i Bäck: Med anledning af den fördelaktiga inverkan, som utfodring med majs brukar medföra för de flesta af våra husdjur, och i betraktande af den höga tull, som majsen nu drager, nemligen ungefär 50 procent af värdet, har jag kommit på tanken att begära borttagande af tullen på majs, omalen. Det finnes i Tyskland ett landbruksinstitut, Fackelsdorf, der man anställt försök med utfodring af nästan samtliga de ämnen, som bruka gifvas åt våra husdjur, och deribland således äfven majs. Dervid hafva fördelaktiga yttranden fälots om majsens inverkan särskildt vid utfodring till mjölkande kor. Majsgröpe säges hafva kraftigt höjt både fett- och mjölmängden. Vidare säges derifrån, att majsens utfodring inverkar i alla afseenden fördelaktigt på mjölkande kor i hvad som gäller mjölkafkastning och kroppsvigt. Dernäst i verkan skulle komma hvetekli, solrosfrömjöl och jordnötskakor. Majsen står således beträffande utfodringsvärdet framför hvetekli. Hvetekli har nu hållits för att vara jemngodt eller nästan bättre än hafregröpe. Alltså skulle majs vara mycket fördelaktigare och bättre att använda till utfodring för mjölkande kor än både hvetekli och hafregröpe. Men genom den nuvarande höga tullen står den betydligt högre i pris. Den är äfven ett utmärkt foder för hästar och svin.

Nu drager exempelvis det importerade amerikanska fläsket tull, men likväl kan man icke låta bli att importera detta fläsk till Sverige, emedan en del arbetare anse sig behöfva det; de vilja ej gilla det svenska fläsket. Men genom användning af majs till utfodring af svin finge fläsket en helt annan sammansättning, så att det blefve mera likt det amerikanska och således möjligt att ersätta detta senare.

Vidare påstås också, att fläsk, frambringadt genom utfodring med en del majs, också skulle lämpa sig för export. Då man således genom att uppdrifva fläskproduktionen också finge en vinst i af-

seende på vår handelsbalans till utlandet, men majsen för närvarande ställer sig för dyr att använda till svinutfodring, så är det äfven i detta afseende nödvändigt att få den litet billigare.

Om tullfrihet för omalen majs.
(Forts.)

I Sverige funnos, enligt den officiella statistiken år 1894, 2,477,200 st. hästar och nötkreatur öfver 2 års ålder och 769,000 st. svin. Om man nu till utfodring af alla dessa djur skulle använda, för hästar och nötkreatur 1 kilogram per styck om dagen, och för svinkreaturen 2 kilogram, så skulle detta göra tillsammans 1,465,648,000 kilogram, och om man tänker sig, att vi, efter användningen af denna majsqvantitet till utfodring för dessa djur, i stället exporterade den hafre, som eljest skulle åtgått, så skulle vi, om vi beräkna att erhålla i mellangift 2 öre per hvarje kilogram exporterad hafre mot hvarje kilogram importerad majs, derpå göra en nationalvinst af 29,312,960 kronor.

Men, säger man nu, det går icke an att taga bort tullen på majs, ty då kommer den att, i stället för potatis, användas till bränvinsbränning, och då blifva en del jordbrukare lidande på detta. De skulle, så att säga, blifva rubbade i sina gamla vanor och icke veta, hvad de skulle taga sig för att odla på den jord, som de förut använt till potatisodling. Härmed förhåller det sig emellertid så, att till bränvinsbränning af potatis hafva på de 7 åren 1890—1896 i medeltal användts 1,326,240 hektoliter potatis. Till att frambringa denna potatismängd torde hafva användts omkring 12,750 hektar åkerjord. Skall nu denna lilla areal förhindra det öfriga Sverige från att tillgodogöra sig ett billigare foderämne blott för det, att de, man må väl säga, jmförelsevis få jordbrukare, som ega denna areal, skola få bibehålla sina gamla vanor och på denna jord odla hvad de af ålder odlat? Skulle de icke kunna följa med tidens fordringar och lära sig att frambringa andra skördar på sin jord? Eller måhända det icke är så farligt med den prisförändring på deras potatis, som möjligen skulle komma att inträffa? Det blefve kanske icke så stor nedsättning, som de föreställa sig. All jord i Sverige, som enligt de statistiska uppgifterna för år 1894 användes till potatisodling, utgjorde 158,237 hektar, men till hafreodling eller, rättare, stråsäd, d. v. s. både hafre och korn — ty det är icke skildt derpå i statistiken — användes 1,064,624 hektar. Det var således ungefär $\frac{1}{7}$ af hvad som togs i behof för hafreodling, som användes till potatisodling, och af denna $\frac{1}{7}$ var det endast en liten del, som i och för sig begagnades för potatisodling till bränvinsbränning. Det blefve således endast en försvinnande liten del af landet, som skulle beröras af den ifrågasatta tullförändringen, åtminstone vid jmförelse med den del, som nu tages i anspråk för hafreodling.

Utskottet säger: »Enligt grundsatserna för nu gällande lagstiftning för näringsfriheten, bör det stå en hvar fritt att välja de råmaterialier, han anser fördelaktigast för den näring, han idkar». Ja, utskottet menar väl härmed, att man icke får göra någon

Om tullfri-
het för
omaten majs.

[Forts.]

ändring i dessa här tullförhållandena. Men då tycker jag åter igen, att denna sats kan vara ett skäl för mig att yrka just på den föreslagna förändringen. De, som vilja begagna majs till kreaturens utfodring och i stället exportera litet mer hafre samt derigenom göra sig en liten vinst på mellangiften i kostnaderna, de borde väl icke vara förhindrade dertill, blott därför att dessa jemförelsevis få potatisodlare skola fortfarande få leverera till brännerierna.

Jag har i min motion förutskickat en anmärkning, eller jag må säga anvisning, till utskottet, ehuru väl det visserligen hade sig denna sak bekant förut. Jag insåg nemligen, att, då jag endast begärde borttagande af tullen på majs, jag skulle mötas af den invändningen, att något sådant ej ginge an, om man icke på samma gång stadgade förbud för bränvins tillverkande af majs. Ja, jag har nu medgifvit detta i motiveringen till min motion, och jag gaf, som sagdt, utskottet en påminnelse i anledning häraf, nemligen att det hade motionsrätt i detta afseende. Utskottet har nu afslagit min motion och fann naturligtvis då icke heller något skäl i att föreslå några åtgärder i det andra afseendet; det var ju klart. Men under hand har jag fått en så godt som direkt uppmaning att nästa år komma igen med min motion. Inom utskottet skulle meningarna hafva varit sympatiskt stämda för den, men det ville likväl icke tillstyrka bifall till densamma. Det förvånar mig emellertid. Jag tycker, att, när man är sympatiskt stämd för en sak, man också skulle kunna bifalla den. Nu har den dock af utskottet afstyrkts.

Herr talman, jag skall be att få yrka bifall till min motion och afslag å utskottets hemställan.

Herr Fredholm: Som kammaren torde erinra sig, väcktes sistlidne riksdag en motion, likartad med den nu föreliggande. Det är ingen i utskottet, som icke velat gifva sitt erkännande åt motionärens lofvärda sträfvande att befrämja det svenska jordbruket. Men under det tullsystem, som nu är rådande, kommer det ifrågakvarande jordbruksintresset i strid med ett annat, också ganska viktigt intresse, nemligen bränvinsbrännerinäringens. Kammarens ledamöter torde också mycket väl påminna sig från den diskussion, som förra året fördes i denna sak, hurusom, om man då skulle gjort majsen tullfri, detta skulle hafva menligt inverkat på bränvinsbränningen, och denna omständighet föranledde kammaren att efter ett ganska lifligt meningsutbyte afslå såväl den då förevarande motionen som ock en i anledning af densamma väckt motion om att man skulle förbjuda bränvinsbränning af majs. I år har icke någon motion i sistnämnda hänseende förelegat, motionären har endast i sin motion om tullfrihet för majs inryckt en anhållan om att utskottet skulle hitta på något sätt att förebygga olägenheten af bränvinstillverkning af majs. Detta har utskottet

emellertid icke kunnat göra, och därför har det för utskottet icke återstått något annat än att åberopa de skäl för afslag, som utskottet förra året anförde; och då sedan dess intet inträffat, som kan gifva kammaren anledning att ändra den uppfattning i frågan, som kammaren då omfattade, så förmodar jag, att kammaren nu liksom förra året kommer att godkänna utskottets hemställan, till hvilken jag får yrka bifall.

Om tullfrihet för omalen majs.
(Forts.)

Herr Lundström: Då jag detta år biträdt det slut, till hvilket bevillningsutskottet kommit i denna fråga, under det jag föregående år har aflåtit en reservation till förmån för motionärens förslag, så torde det tillåtas mig att säga orsaken till att jag nu icke har reserverat mig.

Jag är visserligen i viss mån gynnsamt stämd för åstadkommande af någon åtgärd i motionens syfte, men i motsats mot den näst föregående ärade talaren har jag icke velat gynna bränvinsbränningen, utan jag har önskat, att man äfven måtte få ett förbud mot bränvinsbränning af majs. Derfor hade vi i fjol reserverat oss i syfte, att man både skulle låta majsen vara tullfri och förbjuda bränvinsbränning af densamma.

När nu i år ingen motion i detta syfte blifvit väckt, och man icke heller gerna kan begära, att bevillningsutskottet — dess majoritet nemligen — som ju i hvarje fall velat afstyrka saken, skulle använda sin motionsrätt för att upptaga frågan om bränvinsbränning af majs, hade man naturligtvis så mycket mindre utsigt att kunna få en reservation i detta syfte att gå igenom, och detta är orsaken, hvarför jag denna gång biträdt utskottets utlåtande. hvartill jag äfven på nu anförda skäl anhåller om bifall.

Herr Göransson instämde häruti.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, samt herr talmannen till proposition upptagit hvarterdera af de gjorda yrkan- dena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 4.

Efter föredragning af lagutskottets utlåtande n:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 86 § utsökningslagen, till lag om ändring i vissa delar af förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875, till lag angående ändrad lydelse af 51 § konkurslagen, till lag om ändring i vissa delar af förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866 och till lag angående ändrad lydelse af 71 § i lagen om dikning och annan afledning af vatten den 20 juni 1879, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om tillägg
till § 27
värnpligts-
lagen.

§ 5.

Till kammarens afgörande förelåg vidare lagutskottets utlåtande n:o 58, i anledning af väckt motion om tillägg till § 27 värnpligtslagen.

I motion n:o 32 inom Andra Kammaren hade herr *Byström* föreslagit, att Riksdagen behagade för sin del besluta, att § 27 i värnpligtslagen af den 5 juni 1885 med senare gjorda ändringar skulle erhålla följande ändrade lydelse:

1. Värnpliktig är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjenstgöra under fredstid i nittio dagar, hvilken tjenstgöring skall fullgöras vid flottan samt vid rytteriet under det första året, men vid härens öfriga vapenslag under två år med sextioåtta dagar under det första året och tjugutvå dagar under det derpå följande.

2. Från all öfning i fredstid befrias:

a) de i § 25 mom. 1 b) omförmälde värnpligtige,

b) värnpliktig, som styrker, att han vid ingången af det år, då han fyller tjuguettt år, antingen varit vid sjömanshus inskrifven minst fyra år och deraf under minst tolf månader haft anställning i utrikes sjöfart eller ock, efter inskrifning å sjömanshus såsom eldare eller maskinist, under minst ett år varit i dylik befattning använd, med skyldighet likväl att för åtnjutande af sådan befrielse tillhöra beväringens första uppbåd och flottans reserv under hela sin värnpligtstid,

c) värnpliktig, som af samvetsskäl ej kan förmås att låta sig vapenöfvas; dock är sådan värnpliktig skyldig att i den ordning, Konungen eger närmare bestämma, under tid, motsvarande minst den stadgade öfningstiden, men ej utöfver ett hundra dagar, för kronans räkning uträtta annat arbete, som är för den värnpligtige lämpligt och ej afser krigsändamål.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr *Byström*: Herr talman, mina herrar! Jag ber att få säga några ord med anledning af denna motion, ehuru jag förstår, hvad dess öde skall blifva här i kammaren, liksom den redan blifvit afgjord i Första Kammaren.

Utskottet börjar med att säga, att det har vissa ömmande känslor för de här stackars människorna, som af sitt samvete tvingas att hellre gå i fängelse än att lära sig vapnens bruk. Utskottet säger emellertid, att det icke kan förorda något slags lagstiftning för de fall, som uti motionen äsyftas.

Samma sats har man alltid uttalat, när det varit fråga om några reformer, som hafva framstälts på grund af samvetsöfvertygelse. Så sade man t. ex. för åtskilliga tiotal af år tillbaka, då metodisten Scott här i landet predikade den lära, som han ansåg vara rätt, och då man sökte att få till stånd några lagförändringar, som skulle kunna hjälpa honom att fortsätta sin verksamhet här i landet. Han måste, som vi veta, fly härifrån. Det samma var förhållandet, då sjömannen F. O. Nilsson för 50 år sedan började sin verksamhet här i landet. Det gjordes då försök att få lagarne så ändrade, att han skulle få vistas i sitt fädernesland, men det fick han icke. Han blef, som åtskilliga, för att icke säga alla, veta, landsförvist. Detta oaktadt har lagstiftningen måst så gifva med sig, att representanterna för just de idéer, för hvilka dessa män kämpade, nu få ganska fritt och öppet predika öfver allt Sveriges land. När det nu är fråga om att göra någon ändring till förmån för dessa här åsyftade personer, så kommer samma sats fram, att man för de fall, som äro i fråga, icke vill göra någon lagförändring.

Jag ber att få erinra om några af de fall, som jag omnämnt i min motion. Det är omkring 30 exempel, som jag der framdragit. Jag skall dock icke besvära kammaren med att nu nämna om alla dessa, men jag vill likväl erinra om ett och annat.

Så dömdes t. ex. en person, som hette O. Olsson och var från Gotland, hvilken var sina föräldrars och en sjuk systems enda stöd. då han år 1872 af samvetsskäl nekade göra krigstjenst, till ett års straffarbete och 1874 till ännu ett års straffarbete, sålunda in alles två års straffarbete. Lars Petterson dömdes för sina samvetsbetänkligheter mot exercisen första gången 1872 till ett års straffarbete och andra gången 1874 till ett års och fyra månaders straffarbete, sålunda till sammanlagdt två års och fyra månaders straffarbete. Lars Johansson fick sammanlagdt två års och fyra månaders straffarbete, då han vidblef den ståndpunkt, som syntes honom anvisad i den heliga skrift. Lars Jakobsson, hvilken var familjefader, dömdes 1874 till ett års straffarbete för sin vägran att göra krigstjenst. Detta tycktes dock ha blifvit mer, än den arme mannen stod ut med, ty han dog i fängelset. Ett annat exempel är Jöns Cederholm från Kyllingeröd vid Degerberga. Han dömdes 1884 till två månaders fängelse, bötade under de följande åren sammanlagdt nära 200 kronor, reste 1891 till Amerika, återkom två år derefter med förstörd helsa, och hemtades då med kronoskjuts, som han fick betala med 23 kronor. I trettio dagar hölls han så på sjukhuset, hvarifrån han utskrefs såsom obotlig och oduglig till krigstjenst. Jag vill till sist blott erinra om Alfred Nilsson från Domnarfvat, hvilken dömdes vid kongl. dalregementet år 1888 till 2 månaders fängelse för af samvetsbetänkligheter föranledd vägran att göra krigstjenst.

Om tillägg
till § 27
värnpligt-
lagen.
(Forts.)

År 1889 vägrade Nilsson å nyo och dömdes då till ytterligare åtta månaders fängelse. När Nilsson suttit fängslad en tid, beynte hans mod dock att svigta. Han begärde nåd, hvilket han erhöill mot löfte om att exercera. Utkommen, kände han sig dock ej lycklig, utan tärdes af inre oro, så att han beslöt sig för att åter vägra. Nu hade han dock gifvit Konungen sitt ord, och detta kunde han ej utan vidare bryta. Då sålde han åtskilligt af det lilla, han egde, för att kunna göra en resa till Stockholm och afgifva en förklaring inför vederbörande. Han träffade dock icke Konungen, och när han ytterligare vägrade att göra militärtjänst, blef han dömd till ett års och sex månaders straffarbete.

Efter utståndet straff reste Nilsson till Tyskland. Der kunde han dock ej uppehålla sig, utan återkom för att 1894 å nyo an sättas af vederbörande tjänstemän.

Vid fjerdingmannens ankomst knäböjde han tillsammans med sin djupt förkrossade maka, och, anförtroende sin sak åt Gud, följde han med till mötesplatsen.

De, som nu skulle hafva att göra med honom för att ytterligare bestraffa honom, syntes dock icke längre kunna eller vilja fortsätta på samma sätt, utan de undersökte honom flera gånger och upptäckte slutligen, att han var något litet krokig i ryggen och ena fingret, och på grund af dessa krokigheter kasserade de honom och ansågo honom oduglig till krigstjänst.

Flera exempel i detta afseende äro i min motion anförda, men jag vill dock icke trötta kammaren med att nu redogöra för flera.

Dessa personer, som på detta sätt dömas, äro ingalunda några upproriska personer; de äro, det kan man tryggt säga, fromma och fosterlandsälskande på sitt sätt och hysa vördnad för konung och öfverhet. Det enda, de hafva gjort, är, att de på grund af samvetsbetänkligheter vägrat att vapenöfvas.

Nu säger utskottet vidare, att man kan icke göra undantag för dessa personer, ty det skulle hafva till följd en sådan vidlyftig undantagslagstiftning, men jag tycker mig dock hafva funnit, att uti ifrågavarande lag, eller värnpligtslagen, redan finnas åtskilliga undantag, hvilka skulle kunna gifva någon liten vink om att man äfven i detta fall kunde göra ett undantag, så att man sluppe att bestraffa dessa personer. Uti § 10 af nämnda lag finnes bestämmelse meddelad derom, att vissa värnpligtige, nemligen sådana, som äro medborgerligt förtroende förlustige, icke få vapenöfvas, utan skola till lämpligt arbete användas, och således har man beredt utväg för att det för *dessa* värnpligtige skall finnas lämpligt arbete. Nu har jag just motionerat derom, att man skulle för de af mig omnämnda värnpligtige söka bereda utväg till något lämpligt arbete för kronans räkning, så att man sluppe att på sätt som sker bestraffa dem.

Uti § 16 i samma lag förekommer äfven en undantagsbestämmelse, hvilken jag skall tillåta mig att uppläsa.

Uppskof med inskrifning till nästföljande års inskrifningsförrättning kan medgifvas värnpliktig, som af en eller annan möjligen öfvergående anledning, såsom tillfällig sjukdom, försenad kroppsutveckling eller dylikt, vid inskrifningsförrättningen befinnes till tjensten oförmögen eller olämplig.

Sådant uppskof kan ock meddelas ende arbetsföre sonen, sonsonen eller dottersonen till orkeslös eller vanför fader, farfader, morfader eller till enka eller ogift qvinna, ende arbetsföre foster-sonen till orkeslös eller vanför fosterfader eller till fostermoder, äfvensom ende arbetsföre brodern till ett eller flera minderåriga eller vanföra faderlösa syskon, dock endast såvida sagda föräldrar, far- eller morföräldrar eller fosterföräldrar eller syskon äro af hans arbete för sitt uppehälle beroende och med honom sammanbo.

Förefinnes anledning till befrielse enligt denna paragraf ännu vid inskrifningsförrättningen det år, under hvilket den värnpliktige fyller sitt tjugufjerde lefnadsår, frikallas han under fredstid från värnpligtens fullgörande i beväringen.

Jag ber äfven att få erinra derom, att jag endast föreslagit befrielse under fredstid samt att de på detta sätt befriade skulle möjligen kunna i ett eller annat fall användas under krigstid, om man då finner det lämpligt, oaktadt de icke öfvats. Då det nu i lagen finnes sådana undantag som de af mig nu och äfven i min motion påpekade, så synes det mig, att utskottet hade bort kunna hitta på någon utväg för dessa och icke, på sätt det gjort, nästan lättvindigt gått hela saken förbi.

Utskottet har äfven framhållit, att praktiska svårigheter skulle möta för genomförande af mitt förslag, och yttrat, att, om man skulle låta värnpliktige blifva på grund af samvetsbetänkligheter befriade från exercisen, man skulle kunna råka ut för, att äfven en hel del andra förebure samvetsbetänkligheter för att slippa att exercera. d. v. s. att de skulle ljuga inför vederbörande myndigheter. Såsom ett preservativ häremot har jag dock tänkt mig, att de, som icke exercerade, skulle åläggas något annat arbete, hvilket skulle räcka något längre tid och vara minst lika betungande som exercisen, och detta skulle således enligt min uppfattning komma att förebygga, att de icke så precis lättvindigt kunde narras i detta fall, ty vid sådant förhållande komme de icke att vinna något på denna befrielse från vapenöfning, då de måste offra lika lång och till och med något längre tid, allt efter som Konungen kan finna för godt att derom förordna.

Således tror jag icke, att det är som sig bör att säga, att ett stort antal unge män skulle vilja uppträda och förebära orsaker, som icke äro sanna, och jag anser till och med, att det är en förolämpning mot vårt folk, vårt ansedda svenska folks moraliska medvetande. Dessutom böra vi taga i betraktande, att vi tillhöra

*Om tillägg
till § 27
värnpligts-
lagen.*

(Forts.)

Om tillägg
till § 27
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

ett s. k. kristet land; dessa unga män äro, åtminstone de allra flesta, medlemmar af kyrkan och hafva varit i tillfälle att undervisas af vederbörande lärare och prester samt lärt sig vigten af budordet: du skall icke bära falskt vittnesbörd.

Då vidare vårt land i fråga om bildning, anses stå lika högt som något annat land, vårt folk är ett af de mest bildade, samt slutligen genom bildningens spridande till de djupa lagren af samhället läskunnigheten här i vårt land är lika god som annorstädes, så tror jag, att man kan påstå, att allt detta har bidragit till att höja sanningssänselan.

Då jag vidare tänker på den äfventyrslystnad, som är utmärkande för unge män vid denna ålder, så är det icke antagligt, att de skulle vilja undandraga sig att exercera och i dess ställe gå till något arbete. Flertalet af dessa unge män — så är åtminstone min erfarenhet — anse, att det är roligt att få exercera, och i allt fall tror jag, att de af utskottet påpekade svårigheter icke skulle vara öfvervinneliga.

Utskottet säger slutligen, att det icke kan se någon utväg att skaffa lämpligt arbete för alla dem, som icke vilja exercera, men jag har dock tänkt mig, att det finnes något för kronans räkning lämpligt arbete för dem, och jag har här i min hand en notis ur en tidning, som jag skall tillåta mig att uppläsa; den är endast några få rader.

»Man har många gånger framhållit, huru upprörande illa fängelsestraffet för samvetsömna beväringmän är, och man har både nu och då föreslagit, att de beväringmän, som genom samvetet känna Guds röst, förbjudande dem att taga befattning med mordvapen, måtte skickas till annat arbete i statens tjänst, för exempel till ett nyodlarekompani, hvilket kunde inom Sveriges gräns eröfra länder med yxa, hacka, spade, spett och plog.

Detta har enligt tidskriften *Ruskij Trud* länge tillämpats i — Ryssland, der vissa sekterister, som af samvetsskäl vägrat att göra krigstjänst, fått göra sin värnpligt genom att under motsvarande tid tjena staten såsom skogvaktare och dylikt».

Att dessa unge män, hvarom här är fråga, hafva de åsigter, som de hafva, torde väl icke anses vara så underligt, och det torde nog finnas stöd därför äfven från ganska goda auktoriteter. Jag skulle i detta afseende kunna erinra om, att en mycket ansedd tidning, som eljest icke plägar vara så särdeles ovillig i militära saker, tyckes vilja förstå, att man kan från Jesu lära hemta den meningen, att det kan vara tvifvelaktigt, huruvida det är rätt att låta sig vapenöfva för att gå ut och strida mot sina medmenniskor. Men jag vill icke vidröra den sidan af saken, utan endast hålla mig till här åsyftade personer. Utskottet säger: »utskottet ser ingen utväg». Ja, det är högst märkligt; ingen utväg! Jag tycker dock, att utskottet, om det funnit min motion för djerf, hade kunnat föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t med

begäran om utredning, huruvida någon utväg i detta fall funnes, eller åtminstone kunnat antyda, att dessa personer, som icke vilja låta sig vapenöfva i vanlig mening, kunde egna sig åt sjukvården eller något dylikt. Men jag har tyckt mig märka så liten välvilja mot denna min motion, ehuru jag anser, att denna fråga är synnerligen behjertansvärd och därför velat lägga densamma på kammarens hjerta. Det kan väl icke vara förenligt med vårt kristna tänkesätt, att sådant, som jag i motionen påpekat, händt och väl antagligen kommer att hädanefter inträffa.

Jag har nu icke mycket att tillägga, men på tal om hvad man i denna fråga skulle kunna göra, så skall jag anhålla att få uppläsa följande, endast några få rader, ur en af Göteborgs mest ansedda dagliga tidningar:

»Det är styggt, att dessa straffbestämmelser för en handling, hvilken tydligen har rena samvetsbetänkligheter till sin grund, skola fortfarande gälla och tillämpas i vårt land. Sjelfva den ryska militarismen, hvilken ej är öfverdrifvet hänsynfull eller vehjertad, har måst gifva vika för mennoniternas bestämda vägran att bära vapen, och ryska regeringen låter numera denna sekts medlemmar bland de värnpligtige gå till sjukvården eller civil sysselsättning. Det vore enkelt nog att göra på samma sätt här i Sverige.»

Då jag emellertid ser detta utskottsbetänkande, som i alla fall synes mig ganska knapphändigt, men dock har den egenskapen, att det utmärker sig för en rent rörande enhet i utskottet, och endast betraktar detsamma, så får jag säga, att jag betages af en vemodfull förvåning, och jag undrar, om det icke kan finnas mera kristna och mänskliga känslor mot dessa, som faktiskt bevisat vara sådana, att man icke genom fängelsestraff kan plåga ur dem denna samvetsöfvertygelse. Kan man icke i detta afseende vinna något på uppfostrans väg, så icke kan man åstadkomma något genom straffpåföljder.

Jag skulle till dem, som hafva magten i denna fråga, vilja säga: »varen barmhertiga, så skall eder vederfaras barmhertighet.»

Ehuru nu utskottet, såsom sagdt, ådagalagt en rent rörande enhet, så vill jag likväl, till den kraft och verkan det hafva kan, yrka bifall till min motion, och om jag skulle komma att besvära herrarne med att gå kring valurnan, så hoppas jag, att herrarne måtte ihågkomma, att det är en ganska ringa sak, jemförd med hvad de få utstå, som få lida för en varm samvetsöfvertygelse.

Herr talman, jag har nu icke något vidare att tillägga.

Herrar *Hammarström* och *Nyström* instämde med herr *Byström*.

Herr *Husberg* yttrade: Herr talman, mina herrar! Det kan naturligtvis ingen bestrida, att sådana fall, som motionären om-

*Om tillägg
till § 27
värnpligtis-
lagen.
(Forts.)*

Om tillägg
till § 27
värnpligts-
lagen.

(Forts.)

förmålt i motionen, äro synnerligen behjertansvärda, och att det är högst bedröfligt, att dessa aktningssvärda menniskor skola få lida så mycket, som de fått. Jag tror mig kunna säga, att inom utskottet icke funnits någon, som icke behjertat denna sida af saken, liksom det också är visst, att inom utskottet uttalats af en och annan den tanken, att, om det varit möjligt att göra något, som kunde hjälpa i detta fall, de visserligen skulle varit benägna att göra det. Men de, som uttalade sig på det sättet — och den tanke, som vann uttryck i ett sådant uttalande, besjälade säkert utskottet i dess helhet — de sågo sig likvisst icke i stånd att göra något eller föreslå något, då de naturligtvis icke ansågo sig kunna förorda motionärens förslag. Det är klart, att när de icke kunde hitta på något annat att föreslå, så måste deras utlåtande egentligen komma att blifva en granskning eller kritik af motionärens förslag och icke något annat. Men att utskottets utlåtande för den skull skulle bära pregeln af någon som helst ovilja, deri tror jag att motionären misstager sig.

Utskottet har — och motionären anmärker detta som en felaktighet hos utskottet — hindrats att i dessa fall föreslå någonting i följd deraf, att sådant skulle föra i släptåg så mycket annat. Denna synpunkt, som utskottet framhållit, är icke så alldeles betydelslös. Denna fråga om samvetsbetänkligheter och deras giltighet gent emot lagstiftningen är ganska omfattande, och börjar man att gifva sig in på den i ett hörn deraf, så får man vara betänkt på, hvart det kan leda i fortsättningen. Man ser vid så många andra frågor, att det framställes än på ett håll än på ett annat s. k. samvetsbetänkligheter, som kräfva erkännande. Vi hafva sett i våra dagar, då det vara fråga om doppetitionen, att det fans bland de petitionerande presterna åtskilliga, tror jag, som förklarade, att den i kongl. cirkuläret påbjudna anteckningen om lekmannadop var en sak, som de rent af utaf samvetskänsla icke kunde gå in på. Edgång är ett annat exempel. Frågan om hvilken hänsyn som skall tagas till personers möjliga samvetsbetänkligheter är således verkligen ganska omfattande och ganska svår, om jag också villigt erkänner, att den icke på något påvisligt område framträder i så skarpa former som kanske just på detta, som motionären berört.

Motionären anförde, att den nuvarande värnpligtslagen dock har vissa undantagsbestämmelser i en del fall, som skulle kunna tjena till ledning. Han anförde t. ex., att sådana, som äro förlustiga medborgerligt förtroende, icke på samma sätt som andra vapenöfvas. Det är visserligen ett undantag, men ett sådant, som näppeligen kan jemföras med detta. Der är det frågan om ett annat, låt vara mycket sällsynt, men bestämdt och visst fall, der dessa personer af helt andra hänsyn icke få vapenöfvas på samma sätt som andra. Han anförde vidare de undantagsfall, der på grund af vissa familjeförhållanden personer befrias från vapenöfning i

fredstid. Ja, mina herrar, der är det ju objektivt bestämda förhållanden, som påkalla denna deras befrielse. Men här, när man kommer in på samvetsbetänkligheternas område, är det icke på det sättet. Faran ligger här i att, på samma gång man vill tillmöteskomma dem, som hafva verkliga samvetsbetänkligheter, man också under samma hatt samlar en hop andra, som i sjelfva verket icke hafva några samvetsbetänkligheter, utan endast förebära sådana. Motionären har nämnt, att han endast föreslagit, att dessa personer skulle befrias från vapenöfning i fredstid, och att det skulle ligga en förtjenst i hans motion just deri, att han endast föreslagit befrielse från vapenöfning i fredstid. Men detta, som motionären framhållit, anser jag vara en ofullständighet och brist i hans motion. Ty är det så, att staten icke skall tvinga dessa män att bära vapen, så skall det väl framför allt vara i krigstid, som staten befriar dem derifrån. Ty den vapenöfning, som de hafva i fredstid, innebär icke i och för sig något angrepp mot andra människors lif. Således synes det mig uppenbart, att motionären, om han velat vara konsekvent, skulle hafva föreslagit, att de för dessa samvetsbetänkligheter skulle vara fria icke blott i fredstid, utan fullkomligt fria från all skyldighet att göra tjänst i krigsändamål, vare sig i fred eller krig. Det senare anser jag vara en oundgänglig konsekvens af den ståndpunkt, motionären intager.

Hur går det då? Motionären säger, att under vanliga förhållanden behöfver man icke frukta, att det kommer upp så fasligt många simulanter, utan får antaga, att de, som vägra bära vapen, icke föregifva samvetsbetänkligheter utan att verkligen hafva sådana. Men tänk nu, om man utsträcker friheten till krigstid. Nå väl, de politiska omständigheterna kunna blifva sådana, att Sverige icke längre sitter så säkert i sitt gamla fridlysta näste, utan att vi kunna befara att snart stå inför en krigsmöjlighet, och sedan kan denna oroande möjlighet återkomma det ena året efter det andra. Jag undrar, om man då icke kunde motse, att en mängd komme och förebure betänkligheter för samvetssaker, som de i grund och botten icke hade? Ty, jag upprepar det, motionärens förslag innebär en ofullständighet. Befrielsen måste vara fullständig och framför allt fullständig med afseende på ett blifvande krig.

Ja, ett och annat skulle jag kunna ytterligare tillägga. Men då jag tycker, att motionärens förslag redan på grund af denna halfhet icke kan accepteras, skall jag inskränka mig till hvad jag sagt och yrka bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Andersson* i Löfhult.

Herr A. Hedin i Stockholm: Herr talman! Den ärade ledamot, som nyss hade ordet, har utan tvifvel alldeles rätt i hvad han

Om tillägg till § 27 värnpligtslagen.
(Forts.)

Om tillägg
till § 27
värnplikts-
lagen.
(Forts.)

sade och äfven visade, att den af motionären å bane bragta frågan är en vansklig fråga. Men därför få vi dock icke gå ur vägen för den, såsom lagutskottet har gjort. Det förekommer ofta frågor, för hvilka många, ja, de flesta, till en början, ja, mycket länge, rygga tillbaka, och som de skulle vilja så länge som möjligt undvika att röra vid, detta icke därför, att de finna dem vara så orimliga eller oberättigade, att de redan vid första anblicken döma dem att icke förtjena något afseende, utan tvärtom därför, att å ena sidan de måste erkänna, att i dessa frågor ligger en sanning, hvilkens värdjan till vår rättskänsla icke kan utan vidare afvisas, men å andra sidan traditionens, vanans, magt, flertalsopinionens ännu obrutna magt och — låt oss tillägga — människofruktan föranleda eller förleda dem att önska: »Gud gifve, att denna fråga aldrig blifvit väckt, så att vi sluppe att tala om den.» De söka att undanskjuta den för att sedermera slå sig till ro — intill dess samma fråga kommer igen och åter klappar på den dörr, som de trodde sig hafva stängt.

Nu är det visserligen så, att jag för min del icke kan förstå, att samvetsbetänkligheter skola möta mot lagens bud: du skall öfvas i vapnets bruk till försvar för dina närmaste, för allt, som är dig kärt och dyrbart, för ditt land. Jag kan icke förstå det. Men hvad rätt har väl jag att sätta mitt omdöme öfver andras, att förklara, att mitt samvete är ett upplyst samvete och de andras ett vilsefördt samvete — hvad rätt har jag dertill? Det spörsmålet kan väl träda fram för något hvar af oss, om vi erinra oss, att den fråga, som motionären här bragt å bane, är en mycket gammal fråga, att den kristna kyrkans historia har från hennes äldsta dagar antecknat namnen på martyrer, som lidit döden för sin vägran att bära vapen. Om vi erinra oss, att längre fram i mensklighetens historia, i nyare tider, ett religiöst samfund, hvars vackra roll i mensklighetens, om jag så får säga, religiöst-moraliska utvecklingshistoria icke är okänd för någon, »vännernas» samfund, eller, för att begagna ett namn, som en gång var, men numera icke är ett öknamn, »qväkarnas» samfund — att det hyste samma åsigt som de martyrer från andra och tredje seklet efter Kristus, om hvilka jag nyss talade — när vi tänka på dem, så hafva vi anledning allesammans att ställa till oss det spörsmålet: hafva vi rätt att sätta vårt kalla förståndsresonnement mot dessas varma, lefvande känsla och tro? Nej, vi hafva det icke.

Eller skall jag säga, att lag, hvilken den än må vara, står så högt, är så oantastlig, att det icke sker dem, som trotsa den, annat än rätt, när de för detta sitt trots dömas till det straff, lagen bestämmer. Nej, säger jag. Icke står jag här för att predika olydnad mot lagen, men jag kan icke underlåta att påminna derom, det det ofta har inträffat, att i samtiden en minoritet och i eftertiden ett flertal, för att icke säga eftertiden enhälligt, har prisat och berömt dem, som, i trots mot lagen, för sitt trots mot lagen

Om tillägg
till § 27
värnplikts-
lagen.
(Forts.)

dömts till straff och lidande för sin tro, och om hvilka vi nu erkänna: dessa hafva befordrat mensklighetens framsteg. Om det är så, som en prestman i Stockholm för någon tid sedan uttryckte sig, att vi numera alla här i landet »från konungasonen till och med torparedottren» få fritt bekänna vår öfvertygelse i religiösa ting, hvem, hvilka hafva vi mest att tacka för de vunna framstegen, om icke dem, som, för icke länge sedan här i landet, med visshet om hvad öde de gingo till mötes, bekände sin tro, afföllo från den rena evangeliska läran och dömdes till landsförvisning, eller dem, som, därför att de på en söndag, tillsammans med ett antal oskylda, läst »Fader vår» och några kapitel i bibeln, dömdes till böter, förvandlade, jemte böterna för sabbatsbrott, till fängelse vid vatten och bröd? De ha i större mån än de, som skrifvit och talat för samvetsfriheten, här i landet varit samvetsfrihetens förgångsmän och banbrytare. Derfor få vi icke säga om hvar och en, som trotsar lagen för samvetsfrihetens skull: han är en lagbrytare, han är sitt straff värd.

Nu inser jag mycket väl, att det sannolikt icke kan finnas många i denna kammare, som skola vara färdiga att votera en lagbestämmelse sådan som den motionären föreslagit; men om här skulle finnas ett någorlunda betydligt antal, som hålla före, att man icke bör helt kort afvisa den väckta frågan, då finnes en annan utväg, nemligen den, att kammaren uttalar sin önskan, att denna fråga tages under närmare öfvervägande, än hvad här kan ske. För sådant ändamål skall jag hos herr talmannen anhålla om tillåtelse att få föreslå, att Andra Kammaren för sin del beslutar, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida i värnpliktslagens 27 § må böra vidtagas en ändring i det syfte, som motionären har ifrågasatt.

Med herr Hedin förenade sig herrar *Höjer, Bergström, Eklund* i Stockholm, *Nydahl, Centerwall, Persson* i Arboga, *Zetterstrand, Sjövall, Thylander, Persson* i Tällberg, *K. G. Karlsson, Hammarström, Olsson* i Ornakärr, *Anderson* i Hasselbol, *Hultkrantz, Andersson* i Lysvik, *Söderberg, Ollas A. Ericsson, Norman, Ericsson* i Vallsta och *Eriksson* i Elgered.

Herr Waldenström anförde: Herr talman, mina herrar! Ingen skall kunna tänka, att jag för min enskilda del har några betänkligheter emot, att en sådan lag gäller i vårt land, som ålägger hvar och en ung man att öfva sig i vapnets bruk för att i nödfall försvara fäderneslandet. Men icke för ty kan jag icke vara med om utskottets hemställan i förevarande fråga. Jag skulle med många Andra Kammar-ledamöter ha kunnat nöja mig med att instämma i herr Hedins yttrande, men i anledning af hvad herr Husberg talade, har jag velat säga, att man icke får

*Om tillägg
till § 27
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

för sådana svårigheters skull, som han anförde, affärda en fråga, som i alla fall icke låter affärda sig, utan oemotståndligt fordrar sin lösning. Man kan dock icke genom lag reglera människors öfvertygelse. Det finnes, och kommer säkerligen alltid att finnas, personer som läsa den heliga skrift på sådant sätt, att de deri icke kunna se annat än att hon, som de från barndomen lärt att betrakta såsom guds ord, förbjuder dem att bära vapen. Och man måste taga hänsyn till dessa personer och deras af öfvertygelse föranledda samvetsbetänkligheter.

Herr Husberg anförde, att här i motionen är fråga endast om en punkt, der samvetsbetänkligheter kunna göra sig gällande gent emot lagen, men att det finnes andra liknande punkter, som en eftergift här kunde draga i släptåg med sig, och det vore såväl han som utskottet rädda för. Ja, det kan ju så vara, att äfven på andra områden nu finnas lagar, som behöfva ändras, och der man måste gifva efter för samvetsbetänkligheter. Sådant har skett förut. Herr Hedin har nyss anført ett exempel från konventikelplakatets dagar, då en hel mängd människor, som af samvetsbetänkligheter ansågo sig hindrade att rätta sig efter detta plakat, därför straffades på många och grymma sätt. Men de läto icke afskräcka sig, och till slut stodo både kyrkan och staten magtlösa emot dem. Man insåg då, att det icke var af lättsinne, som de satte sig upp mot lagen, och att ingen annan hjälp mot deras samvetsbetänkligheter fans än att ändra lagen. Detsamma är förhållandet enligt min tanke i förevarande fall.

Såsom exempel anförde herr Husberg, att man kan från samvetssynpunkt göra invändningar äfven mot att gå ed. Ja, det göres ofta, och jag vet, att domare taga hänsyn dertill. Jag har talat med domare derom, och de ha meddelat mig, att så snart sådant förekommer, så hemställa de till parterna, om de vilja låta vederbörande vittne aflägga vittnesmål utan ed. Vanligen hafva också parterna medgifvit detta, enär i de flesta fall de af samvetsbetänkligheter plågade vittnena varit ansedda för så hederliga och rättsskaffens människor, att deras ord tagits för lika goda utan ed. För min del tror jag, att äfven frågan om edgång är en fråga, som förr eller senare kommer att tarfva en lösning.

Att det går för sig att i vårt land införa ändring i bestående förhållanden i detta afseende, kan så mycket mindre falla mig in att betvifla, som jag vet, att man, såsom redan anförts, till och med i Ryssland måst gifva vika för sådana samvetsbetänkligheter hos mennoniterna. Qväkarne både i England och Amerika äro befriade från värnpligt, och i vår dissenterlag, huru ofullständig den än är, står dock, att, om edgång vägras af person, som tillhör ett dissentersamfund, i hvars grundsatsar det ingår att icke aflägga ed, då den enligt lag erfordras, ärendet skall remitteras till Konungen, som i hvarje särskildt fall besluter.

Herr Husberg anförde också, att man kunde tänka sig, att en ändring härvidlag skulle föranleda, att många skulle *föregifva* samvetsbetänkligheter för att slippa krigstjänst. Ja, det tror jag också; men jag anser, att sådant skulle kunna förebyggas, just på sätt som motionären föreslagit, genom att ålägga dem annat arbete, ehuru det alls icke är sagdt, att det arbete, som motionären tänkt sig, vore det lämpligaste. Men, om utskottet icke kunnat utfundera hvilka skyldigheter, som i sådant fall borde åläggas den värnpligtige, som befrias från vapenöfning, så hade utskottet dock kunnat vara välvilligt nog att hemställa om en skrifvelse till Kongl. Maj:t, deri föreslagits, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, om icke dessa samvetsömma personer, hvarom här är fråga, skulle kunna befrias från värnpligt och i stället åläggas skyldighet att utföra andra arbeten, som kunde vara af vigt för staten.

På grund af hvad jag nu anført, skall jag be att få instämma i det yrkande, herr Hedin nyss framställt.

Herr Wavrinsky: Jag har begärt ordet för att be att få instämma i herr Hedins yrkande.

Då jag läste lagutskottets utlåtande, tyckte jag mig deri finna — ehuru utskottet stannat vid ett afslagsyrkande — en underström af sympati för motionen. Jag förestälde mig, att lagutskottet *nödgats* afstyrka den endast därför, att det var första gången frågan bragts på tal inom Riksdagen, att den syntes vara mycket vidtomfattande, och att den vid första påseendet verkade afskräckande. Men då nu ett yrkande om aflåtande af en skrifvelse till Kongl. Maj:t i motionens syfte framstälts, och jag förut instämt i detta syfte, så vill jag understödja detta yrkande. I utskottets utlåtande, som i allt är välvilligt hållet, förekommer ju ingenting väsentligt, som principiellt vittnar annat än till fördel för motionärens framställning vid utskottets bedömande af saken. Men det är, synes det mig, rent praktiska skäl, som verkat afskräckande på utskottet och föranledt det att icke tränga tillräckligt långt in i frågan.

Att det, såsom utskottet yttrar, skulle komma att uppstå svårigheter att i de särskilda fallen afgöra, huruvida fast grundade samvetsbetänkligheter föreläge eller icke, är alldeles gifvet. Men jag har icke tänkt mig, att en enkel förklaring, att jag af samvetsbetänkligheter ansåge mig förhindrad att låta vapenöfva mig, skulle vara tillräcklig för befrielse härifrån.

Jag har tänkt, att någon pröfning af en sådan förklaring skulle ske. Man finner, när man studerar de personers lif och åsigter, som hafva blifvit dömda — och jag har under ett års tid svsselsatt mig med att sätta mig i beröring med dem — att det alldeles gifvet är fråga om rena, ärliga samvetsbetänkligheter, beträffande alla dessa, utan undantag, derom är jag fullt förvissad.

*Om tillägg
till § 27
värnpligtis-
lagen.
(Forts.)*

*Om tillägg
till § 27
värnpligts-
lagen.*
(Forts.)

Och jag sluter dertill så mycket säkrare, som de ifrågavarande personerna, med få undantag, tillhöra samma sekt i religiöst afseende, nemligen helgeanerna eller Helge Åkessons baptistförsamling, i hvars trosbekännelse denna uppfattning, som funnit ett uttryck i herr Byströms motion, ingår såsom en hörnsten. Detta synes mig vara ett bevis för att det här är fråga om ärlig öfvertygelse. — Man kan ju, äfven om sådana personer icke på detta sätt ha anslutit sig till en formligen affattad bekännelseskraft, likvisst af deras föregående vandel draga åtskilliga, kanske mer eller mindre säkra slutsatser, för att finna, om det är en tillfällig undanflykt eller en ärlig öfvertygelse, som får ett uttryck i deras vägran. Jag hyser den öfvertygelsen, att vid en närmare granskning af denna fråga det icke skall möta så stora svårigheter och så stora betänkligheter, som utskottet hållit före, att tillmötesgå ett yrkande i detta hänseende. Och det vill jag hafva sagt, att den betänklighet, som utskottet hyser och som det uttrycker sålunda, att »det lagstiftningsområde, som i motionen afses, långt ifrån är det enda, der kollision kan tänkas uppstå mellan lagens bud och den enskildes af samvetsskäl bestämda rättsuppfattning» — att, säger jag, denna betänklighet icke i ringaste grad afskräcker mig från att, i den ringa mån jag kan, också för framtiden medverka till denna frågas lösning. Ty om det finnes möjlighet för sådana kollisioner äfven på andra områden, och om det är berättigadt, att dessa kollisioner undanröddjas genom ett medgifvande för samvetsbetänkligheter och för de samvetsömma, så är jag beredd att vara med derom; och det anser jag, att hvar och en måste vara, som vill med lagen befordra rättvisan. Då jag ser på de exempel, som äro förebragta, synes det mig vara upprörande, att sådana personer straffats såsom förbrytare, såsom ganska grofva förbrytare, för sin vägran att låta vapenöfva sig, för en sak, som deras eget samvete förbjuder dem såsom en förbrytelse mot deras bättre jag, om jag så får säga. Ett sätt att undfly detta är att emigrera, men icke kan det väl vara lämpligt, att svenska folket skyr att söka undanröjda en orsak till att våra unga värnpligtige drifvas ur landet för denna saks skull. Snarare böra vi väl med öppen blick möta frågan och undersöka, hvad som kan göras för dess lösande.

Då här uttryckts den meningen, att det vore svårt att förstå, huru dessa personer kunna hysa några betänkligheter i detta hänseende, och huru deras religiösa uppfattning kan leda till en sådan vägran, så vill jag emellertid bestämdt hafva sagdt, att jag mycket bättre förstår detta resultat af en innerlig och djup betraktelse öfver mästartens af Nazareth lära, än det resultat, som mynnar ut i att med all magt öfva sig i vapnets bruk. Jag har mycket lättare att förstå det förra än det senare.

Då jag hoppas, att motionären skall finna, att hans förslag i allt fall vunnit en framgång hos lagutskottet, och då det af herr

Hedin gjorda yrkandet bringar frågan ännu närmare sin lösning, så vågar jag deri instämman under den förhoppning, att kammaren skall visa sitt tillmötesgående i denna fråga och derigenom jemna vägen för dessa olyckliga »brottslingar», som hittills funnits och helt säkert äfven framdeles skola finnas.

*Om tillägg
till § 27
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Herr talman! Jag ber att få instämman i herr Hedins yrkande.

Herr Folke Andersson: Då jag inom utskottet deltagit i denna frågas behandling, skall jag be att få yttra några ord.

Utskottet har kanske blifvit af motionären temligen hårdt bedömdt för sitt handlingssätt, och jag vill därför, i likhet med utskottets vice ordförande, förklara, att utskottet hyst stora sympatier för motionen. Det var knappast någon, som icke ömmade för dessa personer, som för sin öfvertygelse inneslutas i fängelse för icke blott ett utan flera år. Vi skulle så gerna ha velat framlägga något förslag att rädda dem derifrån; men frågan var ny, och det var heller icke så lätt att afgöra, huru man, i enlighet med motionärens förslag, skulle kunna bereda dem något annat motsvarande arbete. Detta gjorde, att utskottet väl icke var emot sjelfva frågan, men dock var tveksamt angående sättet att lösa densamma. Då emellertid frågan synes vara föremål för sympatier, skall jag be att få instämman i herr Hedins yrkande om en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, på det att möjligen dessa arma, som, efter hvad jag tror, lida för sin samvetsöfvertygelse, må kunna på något sätt hjälpas i detta hänseende. Jag hoppas, att det skall kunna finnas någon utväg att skilja mellan dem, som ha verkliga samvetsbetänkligheter, och dem, som icke hafva det. Jag ber därför att få instämman med herr Hedin i hans skrifvelseförslag.

Häruti instämde herr *Jönsson* i Mårarp.

Herr Byström: Då det medlande förslag, som af herr Hedin nu blifvit framställt, helt visst har större utsigter än mitt yrkande att vinna sympatier i denna kammare, ber jag, herr talman, att få återtaga mitt förslag och instämman med herr Hedin.

Herr John Olsson: Då jag icke ansåg mig kunna i allo instämman i det förträffliga yttrande, som herr Hedin nyss hade, på grund af ett enstaka uttalande i detsamma, ber jag att få på detta sätt tillkännagifva min lifliga anslutning till hans yrkande äfvensom till hans yttrande i öfriga delar.

Herr Nyström: Herr talman! Då jag förut instämt med motionären, men denne numera återtagit sitt yrkande, ber jag att i stället få ansluta mig till det yrkande, som blifvit framställt af herr Hedin.

Om tillägg
till § 27
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Herr Nilsson i Skärhus: Jag har inom utskottet varit af den meningen, att det vore nödvändigt att från krigstjenst befria sådana personer, som mot krigstjensten ha så stora betänkligheter, som motionären omnämt. Då dessa personer hellre underkasta sig fängelsestraff i två år än göra krigstjenst, så visas derigenom att, samvetsbetänkligheter förefinnas. Måhända skulle det icke vara omöjligt för regeringen att finna någon utväg, hvarigenom dessa personer skulle kunna få sig anvisadt att utföra annat arbete i stället för krigstjensten. Och detta vore så mycket mindre farligt, som det visat sig, att sådant arbete af annat slag är mycket svårare än sjelfva krigstjenstens utöfvande. Derigenom skulle man icke allenast få utrönt, hvilka som verkligt hafva samvetsbetänkligheter för krigstjenstens utöfvande, utan äfven skulle man få utan ersättning utförda nyttiga jordbruks- och odlingsarbeten.

Fängelsestraffen verka mycket demoraliserande på förutvarande hederliga medborgare, dessutom medföra de stora kostnader för staten. Inom utskottet har man emellertid icke ansett det vara möjligt att åstadkomma något, på hvilket ett skrifvelseförslag skulle kunna byggas, och därför blef utskottets betänkande sådant det nu föreligger. Men då nu ett förslag om skrifvelse blifvit framställt, och då det synes, som om kammaren skulle vara böjd att biträda detsamma, skall naturligtvis ingen af oss motsätta sig ett sådant förslag.

Herr Hammarström: Herr talman! mina herrar! Då jag till en början instämde med motionären i hans yrkande, anser jag mig nu böra säga några ord. Jag gjorde mitt instämmande i den tanken, att hans mening för närvarande skulle vinna föga anslutning, och emedan jag i alla fall ville hafva min åsigt bevarad i protokollet. Då emellertid motionären sjelf återtagit sitt yrkande, ber jag att äfven få återtaga mitt instämmande med honom, och i stället förena mig med herr Hedin.

Herr Höglund: Då ingen annan instämt i det yrkande, som af herr Husberg blifvit framställt, skall jag be att få göra det. Det är, som jag tror, allmänt bekant, att de försäkringsbolag, som syssla med olycksfallsförsäkring, hafva de allra största svårigheter att kämpa med, då det gäller att undvika simulanter. Jag är öfvertygad om att det i detta fall skall blifva minst lika svårt att skilja simulanterna från dem, som ärligen ledas af samvetsbetänkligheter. Ehuru jag i likhet med alla andra, som här yttrat sig, på det lifligaste sympatiserar med dem, som på grund af verkliga samvetsbetänkligheter icke vilja göra krigstjenst, kan jag således, af det skäl jag anfört, icke annat än instämma i det af herr Husberg framställda yrkandet.

Öfverläggningen var slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som qvarstodo, gaf herr talmannen propositioner, dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag derå och bifall till det af herr A. Hedin under öfverläggningen framställda förslag; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som beträffande lagutskottets förevarande utlåtande n:o 58 bifaller herr A. Hedins under öfverläggningen framställda förslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Omröstningen utföll med 78 ja och 76 nej; och hade kammaren alltså, med afslag å utskottets hemställan, bifallit det af herr Hedin framställda förslag.

§ 6.

Slutligen föredrogos, hvar för sig, och biföllos lagutskottets utlåtanden:

n:o 59, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till viss ändring i förordningen angående in-teckning i fast egendom, och

n:o 60, i anledning af väckta motioner angående ändrade bestämmelser i fråga om de i 32 § värnpligtslagen föreskrifna mönstringar.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet,

n:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsanslag för utvidgande af en skeppsdocka å Lindholmen invid Göteborg,

n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets öfvertagande af rusthållares skyldighet att bekosta rustningshästs skoning under tjenstgöring,

n:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af medel till fullbordande af de beslutade nya kasern-etablissemanten,

n:o 60, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner angående efterskänkande af kronans rätt till tre danaarf,

n:o 61, angående väckta förslag om löneförbättring för vissa betjente vid statens jernvägar,

n:o 62, i anledning af väckt motion om anslag till gratifikation-er åt betjente vid statens jernvägar, och

n:o 63, i anledning af väckt motion om rätt för pensionerade tjenstemän och betjente vid statens jernvägar att erhålla fri-biljetter för resa å samma jernvägar; samt

lagutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 61, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande lagstiftning om väghållningsbesvärets utgörande,

n:o 62, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om förslag till skärpt lagstiftning mot ocker,

n:o 63, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande viss del af lagutskottets utlåtande n:o 50 i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 11, 21, 59 och 73 i förordningen om kommunal-styrelse på landet, dels ock åtta med anledning af berörda propo-sition afgifna motioner,

n:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af § 30 i lagen angående tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883, och

n:o 65, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser angående enskilda banker, som afstått från sedelutgifningsrätt.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 10,⁴³ e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.

Tisdagen den 19 april. Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.**§ 1.**

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare herr professor Christian Lovén är i följd af sjukdom (bronchitis) under de närmaste dagarne hindrad att inställa sig i kammaren, varder härmed intygadt.

Stockholm den 19 april 1898.

John Berg,
professor i kirurgi.

§ 2.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 36, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tillstånd för Visby stad att tillbyta sig två jordområden af den utaf Gotlands artillericorps disponerade tyghusplanen invid Visby.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. grefve *H. Wachtmeister* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner:

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Brita Kristina Nylander,

med förslag till lag, innefattande särskilda bestämmelser om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse,

med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge, och

angående jordafsöndring från den till indragna förra öfverste-bostället Kastellegården n:o 1 om 6 mantal i Ytterby och Rödbo socknar, Inlands Södra härad af Göteborgs och Bohus län hörande lägenheten Högen.

De kongl. propositionerna bordlades.

§ 4.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet herr *A. V. Ljungmans* motion, n:o 236.

Andra Kammarens Prot. 1898. N:o 26.

§ 5.

Föredrogs och bordlades för andra gången:
 statuskottets utlåtanden n:is 9, 57, 58, 59, 60, 61, 62 och
 63; samt
 lagutskottets utlåtanden och memorial n:is 61, 62, 63, 64
 och 65.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:
 konstitutionsutskottets memorial och utlåtanden:
 n:o 5, angående fullbordad granskning af de i statsrådet
 förda protokoll,
 n:o 6, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till
 Kongl. Maj:t i fråga om inrättande af nytt statsdepartement,
 n:o 7, i anledning af väckt motion om tillägg till §§ 9 och
 19 riksdagsordningen, och
 n:o 8, i anledning af väckt motion om tillägg till 2 § 4:o
 tryckfrihetsförordningen;
 bevillningsutskottets memorial:
 n:o 20, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande
 åtskilliga punkter af bevillningsutskottets betänkande n:o 15 i
 anledning af väckta motioner om ändringar i tullbevillningen, och
 n:o 21, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande
 punkten 1:o i bevillningsutskottets betänkande n:o 17 angående
 ändring af bestämmelserna rörande tullbehandlingen af veloci-
 peder; samt
 lagutskottets utlåtande n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts
 proposition med förslag till lag om de svenska lapparnes rätt till
 renbete i Sverige och till lag om renmärken samt i anledning af
 i ämnet väckta motioner.

§ 7.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens leda-
 möter åtskildes kl. 2,48 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.